

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 6 pengő.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43.916.

FŐSZERKESZTŐ: Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SÁNDOR.

Születés – újjászületés.

Többnyire egyházi vezetőemberek olvassák lapunkat. Nagyrészen tőlünk függ, hogy a karácsony ne legyen hangulatünnep, mint ahogyan ma legtöbb helyen az. Kedves és szép érzelmi lónusa is legyen, de ennél sokkal több legyen.

A római vallás (a katolikus jelzőt nincs joguk kisajátítani) csodálatosan egyezik a protestáns liberális és racionális teológiával. Az előbbi jelképesen akarta megismételni Jézus születését a bellehemesekkel együtt, a miseáldozatban a halálát még teljesebben, a húsvélhajnali föltámadást megint inkább jelképesen. Az említett gyarló theologia pedig az álpáthosz palástjába burkolva kiállja: *M o s t* született, *m a* született Jézus. *M a* van a napja. És karácsony másodnapján? Hát az mire? Ezzel nem akar mást, mint azt, hogy a híveket kifejezesse bizonyos langyos érzélgéssel, hogy hát milyen jó is volna, ha a szeretet megszületne bennünk! *M o s t* legalább éljük át megindultsággal! Holnapután visszazökkenhetünk a régi önzésbe és szeretetlenségbe.

Nekünk mentő tények, erős igazságok kellene, nem üres érzélgés!

Jézus nem *most* született, hanem 1938 évvel ezelőtt. És nem „eszmékben“, hanem testileg született. És nem férfitü indulatából, hanem a Szentlélektől és szüztől született.

E történelmi tényekre van nekünk múlhatatlanul szükségünk. Különben elveszett emberek vagyunk.

Le kell végre számolnunk a humanista és racionálista teológiával — amely legtöbbünket löbbé-kevésbé megmérgezett —, mint ahogy a politikában leszámolnak a liberalizmussal és a szociáldemokráciával és kommunizmussal.

A múlt század végi és e század eleji racionális theologia nemcsak általánosan fertőzte az egyházi közéletet, de az orthodoxia várát, Debrecent is erősen szorongatta és kiéheztelte. A Nyugat felől jött (ex occidente lux, mint az áldott reformációnál) megújítási mozgalmak (de nem az egyháztörténelmileg elintézett és elkönyvelt „pietizmus“) lassan, de biztosan megváltoztatták a helyzetet. Az egyre erősödő belmissziói irányzat Kenessey Bélával, Szabó Aladárral és Ravasz Lászlóval egyre nagyobb erőt és tért nyert, s több határozott, biblikusan hívő püspökünkkel és tudósunkkal diadalra jutott.

Győzött Jézus Urunk egyszerű evangéliuma és dicsőséges felhívása számtalan magyar református lelken: „Térjetelek meg!“ „Szükség nektek újonnan születnektek!“

Azok a lelkészek és más egyházi vezetők, akik tisztában vannak a missziói munkával, azok tudják, hogy mit jelentenek a megtért és újjászületett emberek a gyülekezetben. Nem lehet ilt számokban beszélni, de tapasztalatból tudom és azt hiszem, hogy legalább tízszer akkora szellemi és erkölcsi súlyuk

és jelentőségük van az egyházi életben — beleértve az egyházi vezetőség megértő támogatását és mindenféle áldozatkészséget is — mint a névleges reformátusoknak. Érdemes ezt a mennyei embertípust gyarapítani, de csak sokféle buzgólkodással, könyörgésekkel és esedezésekkel lehet a Szentlélek segédelmével. Ez az emberfajta nem szaporítható földi magról.

„A világi jellem is igen tiszteletreméltó, igaz, erényes, talán kissé hideg. És midőn bírálgatva vizsgáljuk, némileg észrevehető rajta a mesterkélttség. A másik jellem Isten Lelkétől ihletett. Nem erényesebb, de másforma erényű, nem alázatosabb, de alázatossága másnemű. Szelídebb és csendesebb lelkű, mint aki magát jegyelmezi. A másvitágból származottnak tűnik föl előttünk; nem tudhatod előre, hogy mit tesz, szól, vagy mi lesz belőle, mert valami távoli központ körül forog és minden állátszó-sága, kedvessége dacára félelemmel vegyes tiszteletet érzesz jelenlétében.” (Drummond: Természeti törvény a szellemi világban.)

Testvéreim, Szolgatársaim!

Lehet nagyon hasznos és szükséges a nevelésnek és a kultúrának százféle neme, de képtelen bárkit is abba a létförmába jelemelni, ahol amaz „Egyszülött” él. Az valami alacsonyabb nyomorúságos létben marad, amit a vallás nyelvén kárhozatnak nevezünk. Mondjuk meg ezt nyíltan az egyháztagoknak.

De főképpen azt mondjuk meg nekik, hogy az egyszülött Jézushoz eljutni még egyszülött állat — lehetséges.

Ez a karácsonyi evangélium.

D. theol. Danesházy Sándor.

Betlehemi éjjel.

Írta: Baja Mihály.

Betlehemi éjjel.
Te vagy a világnak
Legragyogóbb napja:
Ekkor könyörült meg
Árvákon, mirajtunk
Mindönk Édesatyja.

Betelt az ígéret:
Nem bünteti többé
A bűnt a halálban.
Ki leszált a Földre
Egy parányi gyermek
Édes mosolyában.

Angyalok, tiétek
E nagy ünnepnapnak
Minden drága titka.
Ó, maradjatok még
Szívünk közelében.
Ne szálljatok vissza!

Végre annyi hű szem
Könnyein keresztül
Hadd nézzen az Égre.
Hadd zengjen az ének
Pásztorok, szegények
Gyönyörűségére.

Betlehemi csillag,
Le ne tűnj az Égről:
Ragyogj a világra,
Hints mennyei esőket
Az Isten Fiának
Enyhe Jászolára.

Ó, mutasd az ösvényt
Bölesnek és Királynak,
Hogy oda találjon...
És tanítsd meg újra,
Hogy a Szeretetnél
Nincs szebb a világon!

Miklós napjára.

Írta és a debreceni Vitézi Szék 1938. évi december hó 6-i ünnepélyén előadta: Dr. Révész Imre püspök.

Névünnepre gyűltünk össze, tíz millió magyar-nak boldog, közös családi ünnepére. Mi, e tíz millió családtag, akik ünnepelünk, mintha most mind együtt volnánk itt: mintha a hortobágyi szélben a kassai fenyves zúgása egybevegyülne a beregi őserdőkben egykor elásott kuruc tárogatók feltamadó szavával: mintha róna és bérc, mintha szabad és felszabadult magyar lelkek mind-mind ezen az egy helyen mondanák el azt, amit falvanként és városokként elmondanak ma a megnagyobbodott Magyarország egész területén: örömeiket egymásnak, hálájukat és hódolatukat az Ünnepeltnek.

Igen, mert mintha maga az Ünnepelt, a mi Családfőnk, Kormányzó Urunk is itt volna most közöttünk. Hiszen az ő képe még szürke és nyügső

hétköznapjaink során is ott él mindnyájunk szívében. Még nem volt magyar államfő, aki annyira útítársa lett volna a nehéz életúton terheket cipelő minden magyar jobbjának, mint amennyire Ő az. Még nem volt magyar államfő, akiről olyan nyugodt bizonyossággal és biztonságérzettel tudta volna, mint órála tudja apraja-nagyja a reábízott nemzetcsaládnak, hogy ő csakugyan az Erős, aki a Széchenyi felejthetetlen szava szerint milliókat hodroz szívében: ő az, aki kicsiny magyar gondokat ugyanolyan határtalan felelősségérzettel visel, mint hogyha azok a legnagyobb magyar ügyek volnának, és viszont a legnagyobb magyar ügyek felé ugyanolyan szívbeli személyes érdeklődéssel és a részletekbe elmélyedő gyöngéd gondoskodással fordul, mint hogyha legszeretettebb

alattvalójának valami kis egyéni ügyéről-bajáról volna szó. A magyar állam feje ma ott ül minden magyar család asztalánál, számontartja kenyerüket és könnyüket, erős és gyöngéd atyai keze megnyugszik a gyermekek fején, simogató tekintete sugárszálként fonódik bele minden becsületes munkába és minden tiszta örömbé, lelkének acélja még a kovakeményeségű vagy taplópuhaságú lelkekből is ki tudja lobbantani a bennük szunnyadó tüzet.

Hogyne volna ő akkor éppen ma itt, miközöttünk?

Ma, amikor a nevenapját üljük. Ma, amikor régi magyar szólással elköszöntjük reá a „Miklós poharát”, színültig töltve azt a legünnepibb érzések borával, amelyek magyar ember lelkét ma egyáltalán eltölthetik; érzések borával, melynek zamata királyilag nemes, māmora könnyű és édes, hatása a vért pezsdíti és ellenállóbbá teszi a lélek szervezetét.

Köszöntsük el a Miklós poharát, megemlékezve arról a nevezetes és megható jelenségről, hogy a magyar középkornak vallási eredetű társadalmi szokásai közül jóformán a névnap volt az egyetlen, amelyet a magyar társadalom akkor is megtartott, amidőn négy századdal ezelőtt igen nagy többségében a reformáció hatása alá került. Az erdélyi fejedelmek református udvarában csak úgy megszendült az esztendő arra rendelt napján a Gábor meg a György pohara, mint a nyugati magyar társadalom katolikusnak megmaradt részében. A névnap ősi szokása egy volt ama kevés megmaradt szálak közül, amelyek a legnagyobb vallási és politikai ellentétek közepett is egybefogták a magyar lelkeket. És ez annál kedvesebb és egyúttal annál mélyebben jelentős dolog, mert a névnap szokásának eredetét vizsgálva egy gyökeresen keresztyéni gondolattal találkozunk: az őskeresztyének, ellentétben a pogány rómaiakkal, nem ünnepelték többé születésnapjukat, mert úgy voltak meggyőződve, hogy ők nem egyszer, de kétszer születtek, és második születésük, a keresztségben végbement újjászületés volt az igazi; ezért tehát nem születésük, hanem keresztelésük napját ünnepelték meg s ebből nőtt ki lassan a névnap, mint a névadó vértanúnak, szentnek emlékünnepe s egyben a nevet viselő keresztyén ember keresztségbeli újjászületésének emléknappja. A protestáns magyarság amidőn a katolikus magyarsággal együtt továbbfolytatta és mind e mai napig folytatja a névnapok megülését, tudattalanul is egy ősi, mély közös keresztyén indítéknak került a hatása alá.

Névnap és újjászületés! Ki ne gondolna arra ebben a kapcsolatban, hogy Magyarországon tizenkilenc esztendeje van egy névnap, amelyhez kezdetől fogva hozzászólt és tőle immár teljesen elválaszthatatlan Magyarország újjászületésének gondolata, reménysége, akarása és — Isten kegyelméből — egyre növekedőbb mértékben és egyre gyorsuló ütemben ténye és valósága? Ki ne avatta volna már szívében régóta a mi elbukott, meggyalázott, szét-darabolt, de gyógyuló és felemelkedő, de régi egészségét az egész-ség értelmében is fokonként visszanyerő édes hazánk és nemzetünk újjászületésének csöndes családi ünnepévé a Miklós-napot?

Ha tudni akarjuk, miért tette le Istennek nemzetünk gondját viselő irgalmassága éppen nagybányai vitéz Horthy Miklós kezébe a magyar újjászületést, akkor kérdezzük meg ma, nevenapján, a nevét,

a Miklós nevet, amely annyira tele van beszédes jelképiséggel, keresztyéni tanítással és magyar történeti tartalommal.

A Nikolaos-névben mintha ágyúk és harangok érce zengene, mert ez a régi görög név győzelemről beszél, azt jelenti, hogy: a nép legyőzője. Senki még dicsőségesebben ezt a nevet nem viselte, mint Kormányzó Urunk. Isten azért bízhatta reá egy nemzet halálos betegségének óráiban annak a nemzetnek újjászületését, mert a győzelem fiává tette, a győzelem lelkével ruházta fel őt. Győzött a haza külső ellenségein, mégpedig egy olyan harci téren és harci módban, amelyen és amelyben magyar kéz addig még sohasem ragadott el pálmát — és győzött úgy, hogy mindjárt ez első alkalommal legendaként vonult be a világ hadi történetébe a magyar Tengerész. Győzött a haza belső ellenségein — ő mennyivel hosszabb, gyötrelmesebb, emésztőbb küzdelemben, de milyen hatalmasan és milyen eredményesen! Azt csak a szívet vizsgáló Úr Isten tudhatja igazán, hogy mind e győzelmes küzdelmei közben és éppen a diadal érdekében hány-szor kellett megvívnia a legkeményebb harcot is: leküzdenie, megtagadnia, legyőznie önmagát a nemzetéért. De épp ezért ezt a győzöt igazán szívébe fogadta népe és ő ebben a legmélyebb, legteljesebb értelemben is a nép legyőzője lett: úgy győzött a magyar szíveken, ahogyan az újjászülető tavaszi napsugár győz a dermedt téli természet fölött: jégbilincs pattan, rügy fakad, és szinte hallani lehet — ahogy ő maga mondta egyszer, a mi Győzelme-sünk — *a fű növéstét*. A nép legyőzője ezzel a napsugár-hatalommal vonult be minden magyar szívbe — bizony nemcsak addig a határig, ameddig kormány-pálcája tegnap elért és ma elér! — s a komáromi és kassai beteljesült álmoképek csak dicső jelképes kifejezései annak a diadalútnak, amely őt megilleti, fogadja és várja minden magyar szív, minden magyar falu és minden magyar város kapujában az ezeréves ország területén.

De forgassuk tovább a Nikolaos-név fényes prizmját. Keressük meg benne, ki volt az, aki a keresztyén művelődés történetében legelőször viselte ezt a nevet s akiről azután más keresztyén emberekre is átszármazott a Miklós-név.

A történelem nem sokat tud mondani arról a Krisztus utáni 4. században élt kisázsiai myrői püspökről, aki a Miklós-nevet viselte s aki a legenda Nyugaton, mint „bari-i szent Miklós” vonult be, de Keleten is tovább megtartotta népszerűségét. Az ókori egyház történetének nincsen még egy szentje, akinek kultuszában Nyugat és Kelet oly szívesen s mondhatni mind e mai napig versenyzett volna, mint ahogyan ennek a Miklós püspöknek tiszteletében. Történetisége hamar lefoszlott alakjáról — ma már a foszlányokat sem lehet többé összeszedni —, de a legenda történetfeletti légkörében, magasabb igazságának világában két gyönyörű vonástól fénylik elmosódó emberi arca: *Miklós felkarolja a mindenkítőt elhagyottak ügyét, Miklós segít a végső veszedelemben lévőkn.* Ezért szereti Miklós különösképpen a gyermekeket és a gyermekek őt — a legenda tudni véli, hogy egy család gyermekeit az erkölcsi és anyagi végromlásból mentette meg s ennek emlékét őrző a világszerte megünnepelt Miklósnap, a gyermekek kedves napja; és ezért tisztelik Miklóst különösképpen a halászok és a hajósok — mert a legenda szerint

imádsága erejével le tudta csendesíteni a háborgó tengert egy egész hajósnépet megmentett a katasztrófától: ezért emelkednek Németország s más északi tengerparti államok híres kikötővárosaiban a kedvelt, ősi Nikolai-Kirchék.

Miklós püspök tehát a keresztyén világ szívében másfélezer év óta úgy él, mint a *győzelmes segítő*. Ez a félig már mitológikus alak, a legendák fényes ködeiből kibontakozva, egyszerre testet öltött magyar földön a mi Miklósunkban. Ő lett a tenger magyar hőse és a magyar föld szabadítója. Ő tudta az iszonyú hajótörésből a megépülés és megújulás révén kormányozni a trianoni roncsot, ő látta meg, ő mutatta meg és ő mentette meg a magyar gyermekben a magyar jövőt. Minden szava cselekedet, minden cselekedete pedig nemzetmentés és nemzetépítés. Megalapítja a Vitézi Rendet és benne mintha a saját lelkét osztaná szét: a Mentőt, a Segítőt, a Győzedelmet. Úgy függeszti a Vitézi Rendet a magyar nemzet szívére, mint valami ékköves érdemrendet, és úgy köti a nemzet derekára, mint valami fényes és éles, folttalan damaskusi pengét. Mennyi ajándékot adott már az ő vitézeinek — de mekkora ajándékot adott vitézei halhatatlan, mert nemzedékről-nemzedékre megújuló hadseregében egész nemzetének! Pedig ez a nagyon sok, mind-ahhoz képest, ami egyebet ez a nemzet tizenkilenc év óta Horthy Miklóstól kapott, még mindig kevés. A mi Miklósunk csakugyan a legnagyobb ajándékozó nemzetünk számára — nem, a mi Miklósunk mégis csak *magá a legnagyobb Ajándék* nemzetünk számára!

És ha most a magyar történelem lapjain pillantunk végig, még jobban felfokozódik számunkra a varázsa ennek a Miklós-névnek. Micsoda nagyszerű magyarok, a magyar Sorsnak milyen titánjai, a magyar Tragédiának milyen hősei, de tragikus vonásaik mellett is a magyar Jövőnek milyen munkásai sorakoznak föl Miklós-néven újkori történetünk galériájában! A két Zrínyi: az egyik a magyar nemzetért és a Nyugatért egyszerre való önfeláldozásnak eposzi hőse, a másik ennek az eposznak csodálatos költői erejű és divinatív pillantású megénekelője, aki dédapjával együtt vonul be a magyar szívekbe, mint az öncélú magyar gondolat merész hitvallója — de dédapjával együtt s nálánál még fokozottabb mértékben kénytelen tapasztalni Bécs bizalmatlanságát s a Nyugat hálátlan közönyét. Állami célok és vallási gondolkodás tekintetében szinte sarki ellentét van a XVII. század két másik nagy magyar Miklósa: Esterházy, a nádor és Bethlen, az erdélyi kancellár között; de szenvedélyesen izzó magyar nemzeti érzésben egyik sem múlja felül a másikat, s habsburgi részről mindkettőnek ugyanaz a bizalmatlan megnemértés az osztályrésze — amannak csak kísérő árnyék és olykor láb elé gördülő apró kavics ez fényes pályáján, de emennek tragikus bukását, szomorú életvégét idézi fel. A magyar Miklósok nagysága és tragikumuk továbbfolytatódik a két Wesselényiben: az ő tomboló életerejük már az összmonarchiai eszme elleni nyílt, vakmerő küzdelemben emésztdök fel; az apa még töretlenül hagyja ott Habsburg börtönét, de a fiúnak, az árvízi hajósnak, a XIX. század első fele egyik legműveltebb agyú, legmélyebb és legszociálisabb szívű európai magyarjának szeme világa vész oda.

Ezeknek a nagy magyar Miklósoknak a történet

könyvéből már régóta szívünkhez nőtt legdrágább vonásai egy megtisztult, csodálatos és — Istennek legyen hála — tragikumtól mentes új ötvözetként egyesülnek a mi Kormányzó Urunkban. A legnagyobb legszedületesebb személyes életkockázatok vállalásának hallatlan készsége — de ugyanakkor a legmélyebb és legmegfontoltabb felelősségérzet, mely még nagyon hősiességnek, csábítóan romantikusnak látszó kockázatokat sem hajlandó vállalni, mihelyt egyszer nem a saját személyéről, hanem a nemzet életéről s létéről van szó. Tökéletes nyugateurópaiság, de ugyanakkor az Alföld lelkétől lelkedzett ősi, tiszta magyar szellem. A legnemesebb lovagias hűség és föltétlen loyaltas mind a régi, mind az új formája iránt annak a sorsközösségnek, amelyben a magyarságnak nagy nyugati szomszédjával századok óta élnie kellett és — mert a földrajz tényei emberi akaratallal meg nem változtathatók — ezután is élnie kell; de ugyanakkor semmiféle homályt és félreértést nem tűrő kifejezése a magyar öncélúságnak, amelynek feladásával történetünket hazudtolnók meg, rendeltetésünket árulnók el s becsületes magyar nevünket tennők világpiaci alku tárgyává. Rendületlet gyökerezés a magyar multban, a magyar alkotmányban és minden olyan élő magyar hagyományban, amelynek összetartó, építő és szépitő ereje van; de ugyanakkor teljes öntudatossággal, minden alkonzervativizmus erélyes félretolásával való munkálása a magyar jövő elutasíthatatlan programjának: szívenszűrni az osztályönzés puffadt óriáskigyóját, ledönteni a mammonizmus arany szemű és véres markú bálványát, örökre elűzni a magyar nyomor sápadt kísértetét és olyan imádkozó és dolgozó emberek otthonává tenni ezt az országot, akik közül egyetlenegy se legyen kénytelen hiába imádkozni a mindennapi kenyérért és, ami ugyanazt jelenti: a mindennapi munkáért, tehát egyikük se legyen kénytelen az emberi bűn miatt kételkedni az Isten igazmondásában.

Mindezt *jelenti* nekünk Miklós, ez a magyar sorsnév. És mindezt *adja* nekünk Isten kegyelméből a mi Kormányzó Urunk.

A nagy magyar Miklósoknak azt a történeti piramisát, amelynek csúcsán Kormányzó Urunk áll, oda lenn, történetünk mitológikus mélységeiben, gígászi vállak tartják: a Toldi Miklós vállai. A magyar lélek mítoszsképzése a Toldi Miklós alakjában szötte meg, egy kétségtelen történeti magból kiindulva, azt a látomást, amely később a való történet nagy magyar Miklósaiban, legutoljára és legteljesebben Horthy Miklósban öltött testet: az ellenséges sors láncait letörönek, lehetetlen helyzetek fölött úrrá levőnek, a gyöngék pártfogójának, a szabadítóknak. A magyar név csorbája kiküszöbölőjének és a magyar vitézség világhírre emelőjének látomását. Boldog az a nemzet, amelyik olyan eszményképet tud álmodni magának mítoszul önnönmagáról, mint amilyen Toldi Miklós; de mennyivel boldogabb az a nemzet, amelynek önmagáról alkotott eszményképe ezeréves történetének legnehezebb óráiban olyan áldott valóságként lép bele az életébe, mint amilyen Horthy Miklós!

*

Főlemelem a Miklós poharát, ezt a drága sodronyománcos serleget és két medaillonképet látok rajta, Kormányzó Urunk életének két jelenetét.

Az egyiket legnagyobb szeretettel mi debreceniek tartjuk számon, mert ez a bájos kis kép Kormányzó Urunk kollégiumi kisdíáksága idejéből való. Abban a puritán péterfiái tanárlakásban, ahol testvérbátyjával, a későbbi körülrajongott hős huszárral, a nemrég elköltözött vitéz Horthy Istvánnal együtt voltak szálláson, bizony nem egyszer megessett az, hogy a rendkívül élénk, pajkos kis Miklóst a nála tíz évvel idősebb István kénytelen volt igen eredeti és mindkettőjük egyéniségéhez igen találó módon, testvéreleg megfegyvelmezni: acélkarjával egyszerűen felkapta kisöccsét és felpócolta a jó magas almárium tetejére; onnan aztán le nem jöhetett, amíg meg nem csendesedett és a leckéjét meg nem tanulta.

A másik medaillonkép — teljes ellentéte ennek a szívderítő, üde gyermekkori idillnek — minden magyar ember előtt ismeretes: a sebesült, láztól gyötört, mérges gáztól fojtogatott Horthy Miklós sorhajókapitány, amint az otrantói tengeri csatában odakötözteti magát a Novara fedélzetére és tovább osztja parancsait a győzelemig. Alatta az örvénylő mélység, körülötte ezer halál cikázik, ő maga is, félig aléltan, a halál jegyese már — de a helyét nem hagyja el, mert tudja, hogy neki itt három, egymásból következő és egymást feltételező feladata van: *engedelmeskedni, parancsolni és győzni.*

Ez a két kép: a verőfényes gyermeki idill és a füstfelhős, véres csatajelenet, az én szememben valahogy összetartozik s a kettő együtt adja Kormányzó Urunk személyiségének kulcsát.

Már gyermekkorában megtanulta a fegyelmet.

Megtanulta, hogy vannak az ember életében olyan helyzetek, amelyeket tényként kell elfogadni, akár milyen nehezek is, és amelyekben az ember egyetlen föladata: várni engedelmesen a kedvező fordulatot és tanulni alázatosan a sorsföladta leckét. Így készült pályájára a katona, a hős, a szabadító, az államfő, a nemzetálmok megtestesítője. Megtanult idején engedelmeskedni és azért hivatott el a parancsolásra. Megtanult egyhelyben maradni, amikor Isten rátette a kezét — de a hajó, amelynek ő parancsolt, még akkor is előrement. Megtanult reálsan számolni tényleges súlyos helyzetekkel — s már azzal, hogy bölcsen és bátran elfogadta azokat, úrrá lett felettük és nyomban megpillantotta a kivezető utat is. Megtanult reménység ellenére is remélni és Isten igazolta őt. Megtanult testi fegyverek nélkül is harcolni az átható értelem, a mély szív és a leküzdhetetlen férfiakarat egyesített hatalmával — és ezekkel a láthatatlan fegyverekkel lett igazán Nikolaos-szá, a nép legyőzőjévé.

Kormányzó Urunk személyiségének kulcsa ugyanaz, ami a vitézség titka és ereje: *engedelmeskedve parancsolni, parancsolva engedelmeskedni és e kettőnek folytonos egységében győzni.*

A neve napján, a Vitézi Rend hódolatával egyesítve mindnyájunkét, nem kívánhatunk szebbet, jobbat és többet Néki és nemzetünknek, mint ezt: *legyen az ő lelki arcmásává minden egyes felavatott vitéz, és legyen a Vitézi Rend sarkalatos erényeinek áhítója és birtokosa vitézzé felavattatás nélkül is minden egyes magyarja!*

Szabolcska Mihály síremlékének felavatása.

Az az országos részvét, mely nyolc évvel ezelőtt (1930) Szabolcska Mihályt utolsó útjára elkísérte, egy szép novemberi vasárnap délben ismét megállott a költő hamvai fölött, s bensőséges ünnep keretében avatta fel most felállított síremlékét a Kerepesi-úti temetőben (47. parcella, I. sor, 2. sír). Hiszen a barátok és tisztelők serege mindig híven ápolta az ő nemes kultuszát, de most, hogy újabban a „Szarvasi Öregdiákok Szövetsége” állott az élükre, (Szabolcska t. i. pár évig a szarvasi ev. gimnáziumnak volt növendéke), egészen friss lendületet nyert mindenfelé. Föl-fölobogtatják emléket a kedves tanuló társnak, a jó barátoknak és embernek egyaránt, méltatják írói pályafutását, nemrég meg országos gyűjtést indítottak avégből, hogy igénytelen sírhalmát művészi emlékké díszítsék fel. Az emlék Horvay János vésője alól került ki s ezt avatták fel november 6-án a magyar tudományos és írói világ képviselőinek jelenlétében. Ott voltak többek között a költő fiai: Mihály, közgazgatási bíró, László, budahegyvidéki református pap, feleségeikkel, Ravasz László püspök, mint rokon, családjával. Azután Balogh Jenő, ny. miniszter, egyházkerületi főgondnok, Puky Endre, a közigazgatási bíróság elnöke, Tasnádi Nagy András miniszter, Szász Károly, Urmánczy Nándor, Boér Elek, Kertész K. Róbert, Kéky Lajos, Jalsoviczky Károly a kultusz-minisztérium, Némethy Károly a székesfőváros és Dr. Tihamér Lajos az Orsz. Irodalmi és Művészeti Tanács képviselőjében. És még igen sokan, mint a fővárosi és vidéki szépirodalmi egyesületek kikül-

döttei stb. Miután a budapesti református theologiai akadémia énekkara elénekelt a XC. zsoltár első versét, Ravasz László olvasott bibliát és imádkozott a Megdicsőült pályájára tett alluziókkal megható és megható hangokon. Majd Raffay Sándor ev. püspök, mint a Szarvasi Öregdiákok Szövetségének elnöke ismertette a sírkö felállításának történetét s utalt azokra a hálás érzelmekre, melyekkel a nagy halott emléket, mint egykori diáktestvérüket nemmúló kegyelettel őrzik egymás között. Ez után jött a koszorúk elhelyezése. Elsőkül a Magyar Tudományos Akadémiáé és a Kisfaludy Társaságé, amelyeket Ravasz László, a Petőfi Társaságé, amelyet Baán Aladár, Debrecen sz. kir. városé, a debreceni kollégiumé és egyetemé, valamint a Csokonai Köré, amelyeket Pap Károly egyetemi tanár helyezett el rövid beszéd kíséretében az új emlék talapzatára. De koszorút tettek még a székesfőváros nevében Némethy Károly tanácsos, a temesvári református egyház részéről Dr. Hódy Gyula, Tiszakürt községe, a költő szülőfaluja Tólos Áron református pap útján és végül Raskó Kálmán igazgató, a szarvasi gimnázium megbízásából. Úgy hogy végül egész babérrdő borította már a „legkedvesebb hangú énekes” sírját, mely igen szép helyen, két út keresztezésénél domborul a Kerepesi-úti temetőben.

Az elhangzott beszédek közül már csak helyi vonatkozásainál fogva is ideiktatjuk a Pap Károlyét, aki a költő és Debrecen kapcsolatait igyekezett felidézni az alábbiakban: „Debrecen sz. kir. város

közönsége, a debreceni öreg Kollégium és a belőle sarjadt Tisza István Tudományegyetem, valamint a Csokonai Kör kegyeletét jöttem tolmácsolni Szabolcska Mihály síremléke előtt. Azét a városét, amelynek éveken át volt dédelgetett gyermeke, s ma egyik legmértöbb dísz és büszkesége. A Kollégiumét, amelynek falai közül röppent fel, mint az alföldi mezők pacsirtája, hogy elhozza a magyar lira új hajnalhasadását, hogy meleg és gazdag érzéseiben, képzeletének üde játékában, dalainak tiszta csengésében átteremtessen egy viselt világot. És amíg minden gondolatában magyar volt, amellett új hangokon tudta megénekelni mindazt, ami emberi és népi lelkeségünkben — szép, jó és felemelő.

De vajjon költészetének első, ihletes termékeit nem a debreceni Nagyerdő méla magánya sugalta-e? Az a titkos erő, amelyen nótás ifjúságának első nagy szerelmének édes álmai szövődtek? És még valami más, az a soha ki nem fogyó *áhitat és szeretet*, amelyek lantjának vezérdallamai lettek mindvégig, amelyekkel olyan megható módon fonja körül: a vallás, a haza, a szülőföld, a természet, a család, egész emberi életünk ezernyi képét és mozzanatát. Vajjon mindez megint nem azokon a hagyományokon teljesedett-e ki, amelyekből nagy diákelődjei, a Kollégium örök dicsőségei — Csokonai, Kölcsey és Arany merítettek?!

És végül, első hires verskötetét nem a debreceni Csokonai Kör tette-e közzé? Körünk, amelynek megalapításában maga is tevékeny részt vett, eszménye-ért és törekvéseiért mindig híven fáradozott. Igen, a mi kezünk végig összefogózva maradt, — míg az övé meg nem hült... Méltán mondom hát, hogy mindazok, akiknek nevében most szót emelek itt vannak a sírja körül s velem együtt hirdetik, hogy kultuszát nemcsak tovább ápoljuk, a magunkénak valljuk, hanem egyúttal a szebb jövőnek indult haza *egyik nemzetregeneráló sugalmának is ismerjük*. Isten adja, hogy úgy legyen! E hitben teszem le koszorúinkat Szabolcska Mihály síremléke elé."

A síremlék sárgás, melegtónusú termésköböl, magas relieffben faragott férfi-alakot ábrázol, amint egy lépcsőzetes talajon merengve fölfelé halad. Lelkes fejét előreszegzi és amíg jobb lábával a magasha lép, kezével meg egy vaskos dorongot markol, balját mintha ezzel is lendíteni akarná magán, hátrafelé, hosszan kitarja... Mindenkép figyelemreméltó mű: a test sajátos mozdulata, szép izomjátékai és az a bennük rejtekező szimbolizmus, mely Horvay mester alkotásait, mai plasztikus művészetünk körében annyira jellemzi.

P.

Egyházi élet a tanyavilágban.

Előadás a debreceni egyházközségnek 1938 nov. 6-án Szepesen tartott tanyakonferenciáján.

Országunk tiz vármegyéjének és öt törvényhatósági joggal felruházott városának területén mintegy másfélmillió ember él tanyákon s ezek közül kettőszázötvenezer lélek református. Debrecen városának kültelki lakosságából mintegy 76 százalék, számszerint 38,000 lélek tartozik egyházunk kötelékébe és bár az utóbbi időben létesült külsőségi egyházrészek fokozottabb lelkigondozása és rendszeresített lelkipásztori állásai ezen a téren sokat változtattak a régebbi állapotokon, mégis megállapítható, hogy a kifejezetten tanyai életet élő testvéreink száma még mindig meghaladja a tizenöt-ezretet. Ez a nagy és drága léleksereg szétszórtságában és magányosságában a lelki édesanya szeretete és gondoskodása után kiált s a debreceni anyaszentegyháznak sok teendője közt is aligha van fontosabb feladata, mint ennek a tanyai egyházrésznek szervezett lelkigondozása s jövendőnk számára való megmentése.

Mindenekfelett világosan kell tudnunk és valanunk azt, hogy a tanyavilág egyházi megépítése *két tényező együttes munkájától függ*. Szükséges, hogy az *egyházközség vezetősége*, presbitériuma megtegye érte mindazt, amire az egyházi kormányzás, közgazgatás, anyagi gondoskodás és lelki irányítás terén képes, de mindez önmagában hiábavaló lenne, ha *maguk a tanyai hívek* nem törekednének hitből fakadó buzgó szeretettel arra, hogy körükben valódi református egyházi életközösség alakuljon ki.

Most, amikor ezen a népes konferencián először jöttünk össze testvéri megbeszélésre e két tényező képviselői, a sok részletkérdés későbbi megtárgya-

lásának reményében csupán arra a néhány legalapvetőbb dologra akarok rámutatni, amelyeknek megvalósítása nélkül sohasem lehet remélni a református tanyamisszió nagy kérdésének megoldását.

Legelső és legfontosabb teendők *a tanyai istentiszteletek* tartásának állandósítása, rendszeresítése s az istentiszteleti helyek és alkalmak minél nagyobb mértékű megszorítása. A gyülekezeti istentisztelet mindenütt az egyházi élet központja s az egyház tulajdonképpen rendeltetésének és céljának betöltése. De a szétszórtságban, magányosságban, a tanyai élet sajátos kísértései között élő lelkek számára különösen pótolhatatlan az istentiszteleti közösség fenséges és megrendítő világában való összeforrás. Összeforrás egymással, mert összeforrás Krisztussal, a mi Fejünkkel. A mai konferenciát bevezető istentiszteletünkön mélységesen éreztük, hogy mindannak az áldásnak, mely Isten közelségéből árad ki, itt, a tanyavilágban sokszoros szent telítőereje van. Közös imádkozásunk, ősi zsoltárainknak együttes zengedezése, az Igében való testvéri építtetésünk egyszerre elfeledtette velünk azt, hogy hétköznapijaink porában és szennyében egymástól elszakítva, gondjainkkal magányosan birkózva, a nagy ég alatt szinte a földbesüllyedve vergődünk s jajkiáltásunk elenyészik a pusztában. Egyszerre megérezte s szívünk csordultig telt az örömtől, hogy ime nem vagyunk egyedül, hanem először is azonoshitű testvérek családja vagyunk, azután hozzátartozunk ahhoz a nagyobb testvéri közösséghez, mely felett a Nagytemplom őrökdi és még ezen túl is élő részjei vagyunk a magyar református egyház hatalmas, élő

kövekből épült templomának, mert tagjai vagyunk Krisztus lelki testének, az egy, szent és közönséges keresztyén Egyháznak. Meggyőződünk arról, hogy mindenikünknek egyenként megadatott a nagyszerű istengyermeki kiváltság, melynek erejénél fogva e világbeli árvaságunk és gyötrelmeink magányából beléphetünk Isten lelkének szabad, örökkévaló, másik világába, ahol szeretetben találkozunk és egyesülünk Istennek minden szentjeivel, legyőzve ördögöt és halált. Hát még mikor az Úr asztalánál, a szent sákramentum közösségében együtt sirathatjuk el bűneinket s együtt tehetünk vallást a világot legyőző hitünkről, mely által élünk többé nem mi, hanem él bennünk a Krisztus! Azt hiszem, nem kell tovább bizonyítgatnom, hogy a tanyavilágban semmi nem pótolhatja a gyülekezeti istentisztelet egyesítő és megszentelő hatalmát.

Ebben a meggyőződésben kérjük egyházunk vezetőségét, hogy a rendelkezésére álló lehetőségek teljes kihasználásával gondoskodjék minél több igehirdető lelkipásztorról és azok rendszeresítéséről, hogy minden vasárnap s lehetőleg még más alkalmakkor is a tanyavilág minél több pontján zendüljön meg a zsoltár, szálljon ég felé a forró imádság s ítéljen és könyörüljön az isteni Ige, mely mindörökké megmarad. Tisztelettel felhívjuk vezetőségünk testvéri figyelmét arra a vágyakozásunkra, hogy szeretnénk munkáink közben a földről felémelt tekintetünkkel tanyai templomok egféle mutató tornyaira nézni, melyek hétköznapijainkon is figyelmeztessenek Istenre, igazi hazánkra, útunk végső céljára s magyar református testvéreinkkel való eltérhetetlen egységünkre.

De ugyanakkor szent elhatározással érezzük át, hogy hiába volnának lelkipásztoraink, ha szavuk pusztában kiáltó és elhaló szó lenne, melyre senki sem figyel s hiába lennének templomaink, ha azok üresebbek és pusztábbak lennének a pusztánál. Maguknak a tanyai híveknek kell vágyakozni, magukat lelkileg mindig készíteni, bajaikban és bánatukban magukat azzal vigasztalni, hogy az Úr napján a szent gyülekezetben fognak testvéreikkel találkozni és Istentől erőt, vigasztalást nyerni az istentiszteletből. Többet mondok: ha maguk a tanyai hívek teljes lelkükből szomjúhozzák és akarják s egyetlen alkalmat el nem mulasztanak arranézve, hogy gyülekezeti istentiszteletben részesüljenek, meg fognak épülni a tanyai templomok, lesznek állandó és elégséges számú tanyai lelkipásztorok s állandóvá és népessé válnak a tanyai istentiszteletek.

A másik teendőnk, ami szintén alapvető, az, hogy meg kell erősödni a tanyai lelkeknek *református keresztyén hitükben és önludatokban*. Tudniok kell: kik vagyunk, mit hiszünk, milyen életet valunk jónak, milyen lelki és szellemi közösséghez tartozunk, kik az ellenségeink? Minderre a leghathatósabb segítőeszköz és fegyver a *betű, a könyv*. Reformátoraink az isteni igazságot a saját maguk által nyomtatott könyvek és hitépitő iratok által terjesztették el népünk között. Ma alig van református sajtónk és irodalmunk. Még az Isten Igéjét, a Bibliát is gyakran a szekták futkározó hamis atyafiai terjesztik népünk között s természetesen méreggő változtatják az élet kenyerét. Más keresztyén felekezetek is buzgólkodnak azon, hogy újságot, köny-

vet, saját igazságait terjesztő iratokat szórjanak híveik közé. A tanyavilágban különösen nagy fontossága van ennek, mert a nyomtatott betű oda is eljut, ahová az élő szó nem tud elhatolni.

Nem szabadna tehát egyetlen családnak sem lennie a tanyákon, ahol nincs Biblia, énekeskönyv, családi imádságoskönyv s ezeken túl lehetőleg még sok más református hitépitő olvasmány. Mert őseink példája szerint nem szabadna egyetlen napnak sem eltelnie anélkül, hogy a család körében Isten Igéje ne hangozzék, zsoltárainkat együtt ne énekeljék, közösen ne imádkozzanak s hitépitő gondolatokkal ne foglalkozzanak. Ha ez így volna, elnémulna a káromkodás, a szitkozódás, megszűnne a korcsmázás, a kártya, a gonosz szenvedélyek, rossz szokások, gyűlölködés és önzés helyébe a szent élet és szeretet épülnének.

Egyházi vezetőségünk részéről kérhetjük és remélhetjük ezen a téren azt, hogy a rendelkezésére álló nyomda és írók segítségével gondoskodjék a tanyai híveknek alkalmas református irodalom létesítéséről s olcsó, egyes esetekben ingyenes terjesztéséről. Hogy Bibliával ömaga lássa el a híveket s ezáltal zárja ki a szektás terjesztőket. Hogy főleg az énekeskönyvet tegye olcsó áron megszerezhetővé mindenkinek.

De mindent nem szabad ettől a tényezőtől várni. Maguknak a tanyai híveknek kell szeretniök, kívánniök ezeket az áldott könyveket, iratokat. Maguknak kell erőfeszítést tenniök arra, hogy a legolesőbbá tett nélkülözhetetlen lelki kincseket megszerezzék. Csakis ők maguk lehetnek azok, akik a lelkipásztorok irányítása mellett megtanulhatnak a Szentírásból alkalmas igazságokat meríteni, családjukban a zsoltárokat megtanulni és énekelni, jó vezérekönyvecskékből imádkozni és elmélkedni, hitük igazságaiiban gyarapodni, szellemi ellenségeikkel öntudatosan szembeszállni, tőlük védekezni, egyházunk multját, hőseit megismerve, példájukat követni.

Ez vezet át minket a harmadik nagy és alapvető teendőnkre. A tanyai egyházi életet *meg is kell szervezni*. Szervezés nélkül nincs közösségi élet. Mintahogy a villamosság vezeték és gépek nélkül sohasem lesz hajtóerővé, fényvé és meleggé, úgy a hit sem tud gyümölcsöket teremni az egyházi élet szervezése nélkül. Az egyházi vezetőség és a lelkipásztorok ehhez a szervezéshez a nélkülözhetetlen irányítást, védelmet, felügyeletet, kereteket adják. Sehöl sincs olyan nagy szükség a vasárnapi iskolára, az ifjúsági egyesületre, a nőszövetségre, a férfiszövetségre, a családi istentiszteletre, az ünnepélyekre, mint éppen a tanyavilágban. Ezáltal lesz az egyházi élet missziói közösséggé, a segítő, gyógyító, megmentő szeretet szervezetévé.

De itt is áll, éspedig a legteljesebb mértékben áll az az igazság, hogy a legjobb szervezés is, melyet az egyházi vezetők kétségtelen hozzáértéssel és buzgalommal fognak megalkotni, hiábavaló és üres formáság marad a másik tényezőnek, maguknak a tanyai híveknek élő odaadása, gyakorlati részvétele nélkül.

Az istentiszteleti közösség és a hitbeli öntudatosság nem maradhatnak gyümölcs nélkül, ha egyszerű valódiak, mert hitvallásunk, a Heidelbergi Káté szerint lehetetlen, hogy azok, akik igaz hit által Krisztusba oltattak, háládatosság gyümölcsét ne

teremjék. A háládatosság gyümölcse, amelynek megérését a tanyavilágban várjuk: a szent élet maga, amely egymásért viselt testvéri felelősségben és egymás iránt gyakorolt szeretetszolgálatban nyilvánkozik meg. Itt, a tanyavilágban kell igazán megmutatni, hogy mi a testvéri szeretet. Itt kell bizonyosságot tenni arról, hogy a református keresztyénség nem beszéd, hanem tett. Egyetlen gyermeket sem szabad elveszni hagynunk, egyetlen testvérünket sem szabad részvétlenül valamely gonosz szenvedély zsákmányául engednünk, sem árvát, sem szegényt, sem beteget, sem aggot nem hagyhatunk

segítség, gyógyítás, vigasztalás, nevelés, tanácsolás nélkül. Ez a hitből fakadó, felelős és szeretetteljes összetartás az, amit a tanyavilág maga kell, hogy átérezzen és megvalósítson a maga körében, hogy a tanyai egyházi élet többé ne a vád és panasz nyílt sebe legyen magyar református egyházunk testén, hanem éppen a boldog bizonyágtétel dicsekedése: „Még ha a halál árnyékának völgyében járok is, nem félek a gonosztól, mert te velem vagy, a te vesszöd és botod, azok vigasztalnak engem.”

Makkai Sándor.

Amerikai levél.

Az a zarándokút, amelyet a nyáron amerikai református lelkészek és egyháztagok tettek a szülőhazában, áldott hatást gyakorolt a látogatókra. A multban is volt némi kapcsolat az óhazai és az amerikai magyar reformátusság között, amikor kiváló szónokok jöttek ki Magyarországból sorba járni az amerikai magyar telepeket, most pedig az otthon tett látogatás erősítette az összekötő szálakat. Azok, akik visszajöttek, azon munkálkodnak, hogy Krisztus magyar református családjának amerikai csoportja megszerveztessék és buzdítást adjon más országban lakó magyar reformátusoknak is ahhoz, hogy a Magyar Reformátusok Világszövetsége testet öltjön. A szervezkedés e téren éppen Amerikában a legnehezebb, ahol szervi egység hiányában különböző egyházi csoportokra oszolva élnek a magyar reformátusok. A vezető emberek minden oldalon úgy gondolkoznak, hogy az amerikai magyar reformátusság összességét képviselő amerikai magyar református családnak a világ előtt való bemutatása lehetséges és kívánatos. Így amerikai vonatkozásban is sokat nyernénk, mert volna egy szerv, amely a különböző egyházi csoportokat képviselné és közös amerikai magyar református kérdésekben is illő reprezentánsa volna az itteni magyar református családnak. Kívánatos, hogy ebben a kérdésben egyetértsenek a különböző denominációk magyar vezetői. Helyzetünk nem nagyon rózsás. A hitvallási különbségek hangsúlyozása mellett újabban világnézleti különbségek is pártokra szaggatták az amerikai magyar reformátusságot, mégpedig ugyanazon egyháztest keretein belül is. Egy ifjú lelkész balra lengett ki és a radikálisokkal szövetkezve egy Beneshez intézett kábel elküldéséhez vett magának bátorságot az általa képviselt szövetség nevében. Egy másik ifjú lelkész jobb felé tett erős kilengést és magára zúdította elsősorban az amerikai magyar zsidóság és általában a liberális irány hiveit. Végtelen szomorú, amikor amerikai lelkészek politikával foglalkoznak és zavart idéznek elő, ahelyett, hogy csak az evangéliumot és a teljes evangéliumot predikálnák.

A sirjához közeledő 1938. év elég megpróbáltató volt Amerikára és így itt lakó magyarságunkra nézve is. A munkanélküliség miatt egyháztagjaink tekintélyes százaléka súlyos anyagi helyzetben élt és ez a körülmény az egyházi életet is megnehezítette. A lelkék azonban a hitet nem veszítették el és bizalommal készülnek a karácsony ünnepéhez.

Ez az év különösen a jubileumok esztendeje volt. Több egyház tartott évfordulati ünnepélyt, de különösképpen kell megemlékezni három hatalmas és virágzó egyház harmincötéves multjáról. Ezek a toledói, homesteadi református és a peth amboyi független egyházak. A toledóinak dr. Újlaki Ferenc, a homesteadinak Dienes Barna, a perth amboyinak Dr. Vincze Károly esperes a lelkipásztora. Mindhárom gyülekezet tagjai vallásosak és buzgó templombárárok. Toledóban és Perth Amboyban az egyházi fegyelmet szigorúan gyakorolják, az utóbbi helyen már huszonöt év óta. Toledóban évenként hatszor van úrvacsoraosztás és minden konfirmált egyháztag, aki a templomba megy, az Úr asztalához járul. Perth Amboyban gyakran van úrvacsoraosztás és egyetlen egy lélek sem zavarja meg az istentiszteletet azzal, hogy úrvacsoraosztás ettől eltávoloznék. Mindenki bentmarad és azok is az úrvacsoraosztás után távoznak el, akik akkor nem részesültek a sákramentumban. Homestead különösen arról nevezetes, hogy a vasárnapi iskolában felnőttcsoport is van, ahol 50—60 éves emberek tudakozzák az írásokat, az ifjak között pedig pompás énekhar müködik.

Hasonló buzgósággal ünnepelték más egyházak is a 30, 25 és 20 éves jubileumot.

Ezek az ünnepségek lelkesítik a hűségesen munkálkodó egyháztagokat, társadalmilag is közelebb hozzák a magyarságot és anyagilag is erősítik az egyházat. Ezért ragadják meg gyülekezeteink az alkalmat az ünnepléshez. Az 1938. halottai között kell megemlíteni Kovács Andor brownsvillei lelkészt, akiben jóhumorú, örökké vidám barátot veszítettünk el, továbbá Váradi Nagy Istvánt, aki római katolikus pap gyanánt kezdte pályáját, majd a református oldalra jött át, végül Bucsin Béla kanadai lelkészt. Az elköltözött helyére új, fiatal lelkészek kerültek, akik vagy itt vagy otthon nyerték képesítésüket. Így fejlődik ki vegyesösszetételű lelkészi karunk, amely otthon és itt nyerte képesítését és tagjai között öregek és ifjak felváltva találhatók.

Az Amerikai Magyar Református Egyesület, amely nemcsak életbiztosító társulat, hanem a református ügyeknek is buzgó támogatója, a jövő év május havában fogja tartani négyévenként szokásos nagygyűlését. A Református Egyesület székhelye az ország fővárosában, Washingtonban van és a tisztviselők alkalmat keresnek ahhoz, hogy az amerikai szabadságharcokban küzdött magyar katonatisztek

sirjait a nemzeti temetőben megkoszorúzzák és az ünnepségre az Egyesült Államok elnökét is meghívják. Ez magyar szempontból nagyon dicséretre méltó cselekedet lesz és magyar fajunk értékét jobban emeli, mint bárminő egyéb propaganda. A konvenció részint Washingtonban, részint Ligonierban lesz megtartva. Washingtonban azért, mert a nemzeti temető, ahol a magyar tisztok nyugosznak, Washington tőszomszédságában van és a delegátusoknak be akarják mutatni azt a pompás székházat, amelyet a Református Egyesület igazgatósága nem régen a Fehér Ház közelében vásárolt; Ligonierban pedig azért, mert itt van az Amerikai Magyar Református Egyesület által 17 évvel ezelőtt alapított Bethlen Otthon, amelyben jelenleg 46 magyar árva és 23 öreg magyar nyer gondozást. Ligonierban is értékes befektetést képvisel a közel 200 hold szántó-föld és számos épület. A Bethlen Otthon támogatásában a különböző csoportokhoz tartozó magyar reformátusok nemes versenyre kelnek egymással és a szeretetintézménnyel szemben elnémul minden egyházpolitikai különbözőzet. Ezt javunkra lehet elkönyvelni.

Újabban olyan sok munkanélküli öreg magyar kérte felvételét a Bethlen Otthonba, hogy új épületről kell gondoskodni. A gyűjtés e célból megindult. azonban

a nyomasztó gazdasági helyzet miatt nem járt kellő sikerrel. Körülbelül 10,000 dollár megajánlásból 5000 dollár gyűlt össze erre a célra. Ha a viszonyok javulnak, fokozottabb mértékben fogunk az országos gyűjtés szorgalmazásához.

E sorok írásakor a Bethlen Otthon által kiadni szokott Naptár 1939-re már csaknem teljesen készen van a nyomdában. Gazdag tartalommal 224 oldalon fog megjelenni. Nemcsak az amerikai magyar reformátusok tevékenységéről igyekszik hű képet nyújtani, hanem bővebben foglalkozunk a hazai kapcsolatokkal is. Debrecenből Uray Sándor és Baja Mihály lelkészek voltak szívesek cikkeket küldeni a naptár részére.

Karácsonykor itt a templomokban karácsonyfákat állítunk fel és bensőségteljes ünneplést rendezünk gyermekeinknek. Máskor is, de különösen a testbeszállás nagy ünnepén buzgó imádságban emlékezünk meg otthon lakó hittestvéreinkről és áldást esdünk a Magyar Református Sionra, hogy annak tagjai, bárhol éljenek is a föld különböző tájain, érez-zék boldogan, hogy egy nagy családnak gyermekei. Adjon Isten idvességes karácsonyi ünnepeket minden hittestvérünknek: a szülőházában, Amerikában és elszóratottságunk többi helyein!

Dr. Nánássy Lajos,
árvaatya.

Missziói feladataink.

II.

Nem kétséges, hogy az Ige szerint értelmezett egyházban, a kihívottak, a kiválasztottak közösségében nincs, nem lehet szó semmiféle vonatkozásban sem a jogok, sem a kötelességek gyakorlása tekintetében, kizárólagosságról. A missziói munka szempontjából ez azt jelenti, hogy annak végzése sohasem lehet senkinek és semmiféle külön csoportnak, testületnek, vagy egyesületnek a kiváltsága, monopóliuma. *Az Igéről való bizonyágtétel* — a missziói munka sem több és nem is kevesebb, mint az Igéről való bizonyágtétel szóban és cselekedetekben — *az egyház egyetemet, a gyülekezet egészét, tehát annak minden tagját kötelezi.*

Ha mindez homály nélkül való világosságban áll is előttünk és ha nem akadna is gyülekezetünkben senki, aki el akarná háritani magától a munka felelősségét azzal, hogy „ez a papok dolga”, mégsem kétséges az sem, hogy a gyülekezet egész életére — így missziói felelősségének megnyilvánulására is —, döntő jelentősége van a lelkipásztori minőségnek. Nem hiszem, hogy bárki is — akár elméletileg, akár a gyakorlatra hivatkozással — kétségbe tudná vonni a lelkipásztori lelkiség, tehát a lelkipásztori minőség döntő szerepét a gyülekezet életére, annak missziói munkájára.

Ha már most missziói feladataink között legelső helyen az elmélyülés szükségességét, a Lélektől naponként való tápláltatás nélkülözhetetlen voltát hangsúlyoztuk, a fentiek alapján *ez elsősorban a lelkipásztorokra vonatkozólag jelent életszükségletet.*

Nincs árvább tagja a gyülekezetnek a lelkipásztor-nál. Neki mindenkiért éreznie és hordoznia kell a felelősséget, érette a gyülekezetben nem hordozza azt senki. (Nem beszélek itt a kevésszámú, áldott kivé-

telről, csak általánosságban érintem a valóságos helyzetet.) Neki hordoznia kell — vagy legalábbis kellene — a gyülekezet minden rétegét, nemre, korra, foglalkozási ágakra tekintet nélkül, őt nem gondolja, vele nem törődik senki. Ha többen szolgálnak ugyanabban a gyülekezetben, a legtöbbször még fájóbbá válik az árvaság. Parókiális körök szerint megy „ki-ki a maga útján”. Apró hiúsági kérdések, népszerűségi szempontok és egyéb gyarlóságok akadályozzák meg az igazi lelki szolidaritás megszületését és állandósulását. Nincs ez másként a szomszédos gyülekezetek lelkipásztorainak egymáshoz való viszonyában sem. Kedves, meleg és megbízható barátságok még csak születnek, de csak úgy általánosságban, e világi módon, anélkül azonban, hogy ez a barátság egymást tápláló, egymást imádságokban hordozó és egymás munkájára áldássá váló lelki közösséggé lenne. Az eredmény: megkeményedés, elkevelődés, szárnyaszegett reménytelenség, végzetes visszavonulás. Cinikus egykedvűség, vagy szenvedő pessimizmus. Aszerint, amint a különböző tapasztalások, élmények mellett egyéniségünk domináns vonásai hangolnak bennünket. Mindenképpen és *mind ebben azonban itéletes erővel sötétlik fel a lelkileg kellőleg nem gondozott lelkipásztori élet és munka csődje s abban magának a lelkipásztornak a tragédiája.*

Mi tehát a tennivaló? Hogyan segíthetünk árvaságunkon? Hogyan előzhetjük meg azt, hogy akár a leverő tehetetlenség, akár a fölényes önteltség egyformán végzetes érzete úrrá legyen rajtunk? Hogyan biztosíthatjuk, hogy missziói munkánkban mélység és erő legyen?

Ha nincs árvább tagja a gyülekezetnek a lelkipásztor-nál, akkor ebből mindenekelőtt az következik,

hogy mi lelkipásztorok vagyunk leginkább rántalva az Igére. A legdúsabban felszerelt raktár is kifogy, ha nincs utánpótlás! Adni csak akkor tudunk, ha magunk is naponként veszünk. Egyetlen lelkipásztor se ámitsa magát azzal, hogy ő „megél” csendes óra nélkül is. A saját életéből is fájdalmas emlékeket hozhatnék fel arra, hogy hogy erőtlenedett meg a lelki életem és a munkám olyankor, amikor elég erősnek és gazdagnak éreztem magamat és elengedtem az Isten kezét. Szükségünk van azért is a csendes órára, mert árvaságunknak, a gyülekezetben emberektől való elhagyottságunknak nyomasztó érzését csak így — az Istennel való állandó és élő összeköttetés ápolása révén — válthatja fel lelkünkben az a bizonyosság, hogy minden látszat ellenére sem vagyunk egyedül: velünk az Úr!

Emellett mindent meg kell tennünk a másokkal való lelkiközösség megteremtésére nézve is, hogy ez a közösség legyen imádságos hordozója a gyülekezet missziói munkájának s abban a lelkipásztorok is. *Megmérhetetlen és felbecsülhetetlen erőforrás a lelkipásztor számára az, ha tudja, hogy imádkoznak érte.* Ennek a közösségnek a kialakulására való a bibliaóra, ahol mélyebb vizekre evezhetnek az arra vágyakozó lelkek.

De ettől a gyülekezeti imádkozó közösségtől függetlenül alkalmakat kell keresnünk és teremtenünk a kifejezetten lelkipásztori közösség kialakulása és állandósulása céljából is. Ahol a lelkipásztor mellett segédlelkész is dolgozik a gyülekezetben, tanuljanak meg együtt odaállni a maguk pásztori életének és hivatásának, a gyülekezeti életnek, a missziói munkának kérdéseivel Isten színe elé. Mennyire áldott hatása lenne ennek az imádkozó közösségnek a két tényező egymáshoz való viszonyára is, hogy „kijózanítaná” az egyiket a „főnöki” szerep nem mindig egészséges és evangéliumi értelmezéséből és hogy megtanítaná a másikat a „nagyotakarások” helyett Isten akaratának alázatos szolgálatára és az idősebb testvér, a tapasztaltabb munkás iránt érzett mély tiszteletre. Hogy eltűnnék a magunk értékeléséből minden emberi és éppen azért egymástól elválasztó vagy éppen egymással szembeállító szempont, ha megtanulnók az Ige tükrében látni magunkat és egymást ott is, ahol többen munkálkodunk, ugyanabban a gyülekezetben. Ha az imádság levegőjében úrrá lehetne a lelkipásztorok lelkén az a nagy gondolat, hogy mi nem embereknek és nem emberekért munkálkodunk, nem emberektől ítéltetünk meg és hogy — ha mindent elvégeztünk is, amivel dísekedni szoktunk és szeretünk — csak haszontalan szolgák vagyunk. Az Úr a mi megbízónk, az Úr a mi ítélőnk. És kicsoda az, aki dísekedhetnék ő előtt? Áldott minden kezdeményezés, ami az együttmunkálkodó lelkipásztorok igazi lelki közösségének megteremtése és táplálása érdekében történt egyházunkban, illetve gyülekezeteinkben. Bár ne lenne egyetlen gyülekezetünk sem, ahol az ugyanazon szőlőskertben dolgozóknak ez az egymást felkaroló, egymásra gondot viselő és egymást tápláló lelki közössége hiányzik!

Hasonlóképpen kellene és kell is megteremtenünk az alkalmakat arra, hogy ez a közösség szélesebb körre — missziói körök, egyházmegyéék, egyházkerület, egyetemes egyház — kiterjedőleg is épülhessen és mélyülhessen. Amikor nem adminisztratív jellegű gyűléseken — közgyűlések —, nem is az önképzést szol-

gáló összejöveteleken — lelkészértekezletek, ORLE-konferenciák — adunk egymásnak találkozót, hanem kisebb vagy nagyobb körben azért gyűlnék össze, hogy — hallgassunk és csak arra hallgassunk, amit az Ige üzen lelkipásztori életünk és szolgálatunk számára. Meg kell szerveznünk a lelkipásztori „csendes napok” tartását és rendszeresítését. Errenézve is voltak már egyházunkban indulások, voltak itt-ott — Szödligeten, legutóbb Pécelen — alkalmak. A résztvevők bizonyos hálával gondolnak a testvéri közösségben eltöltött napok áldásaira, ahogy én sem tudnám soha elfeledni, hogy mennyit kaptam életem és munkám számára néhány külföldi testvéri találkozáson, ahol nem hangzottak el „nagy előadások”, csak vívódó lelkek, a munka hevében elfáradt emberek, pásztorolásra maguk is rászorult pásztorok gyűltek össze és telepedtek meg az egyetlen Főpásztor előtt... Ez az igazi és legáldottabb módja — ne essék senkinek zokon missziói feladataink között ennek a kiáltó szükségletnek a megnevezése — a lelkipásztorok evangélizálásának is.

Nem kell nagy dolgot csinálni abból, ami egyszerű. És ne várjuk másoktól azt, amit magunk elvégezhetünk. Mindenütt megvan a lehetőség és mindenütt vannak testvéri kezek után vágyó pásztorok. Nyujtsák ki a kezüket és nyissák ki a szívüket egymás felé ketten vagy hárman, akik egy missziói körhöz, egy egyházmegyéhez tartoznak. Meglátják, hogy lassan nőni fog a szám, bővülni fog a kör és sokasodni fog a missziói munkában az áldás. Ahová hívnak, magam is boldogan megyek... megcsendesedni testvéri szívekkel együtt az Úr előtt.

Egyébként imádkozva gondolok arra, hogy egyszer egyházkerületünk lelkipásztorai részére is adassék alkalom és lehetőség, alkalmas helyen és időben, az Úr színe előtt való megcsendesedésre, a „szentek közössége”-ből fakadó áldásokban való meggazdagodásra. Az ORLE tanulmányi főtítkárával való beszélgetés során, komoly formában vetődött fel köztünk ilyen „csendes napok” rendezésének a terve. Minden erre vonatkozó gondolatot bizalommal kérünk és hálással fogadunk.

„Készítsétek az Úrnak útját és egyengessétek az Ő ösvényeit!” Elsősorban timagatokban — velem együtt.

Ferenczy Károly.

Muraközy Gyula: A válság megoldása. Muraközy Gyula Budapest—Kálvin-téri lelkipásztorok az elmúlt másfél esztendő alatt rádióan elmondott prédikációi vannak összefoglalva ebben a könyvben. Ezek a prédikációk nemzeti és társadalmi életünk legidősebb és legégetőbb kérdéseivel foglalkoznak. A család, a gyermek, a munkás, a munkaadó, a magyar föld kérdése, a magyar nemzeti élet belső feladatai és jövőbeli lehetőségei, a magyar sors nagy problémái éppen úgy benne vannak, mint ahogy a hit nagy kijelentett igazságai. Megvilágítja ez az ígértetés Jézusnak és a zsidó népnek a viszonyát éppen úgy, mint Istennek a magyar történelemben megmutatott jeleit. Valójában az egész könyv érdekes bizonyossága annak, hogy a bibliában minden legújabb felmerülő kérdésre is világos és határozott válasz van. Nemzeti életünk, jövőnk, mai problémáink mind értelmet nyernek és megvilágosodnak az Ige fényében. Az országosan ismert nevű szerző nagyjértékű könyvét a legszívesebben ajánljuk.

A könyv ára 1 P 20 fillér. Megrendelhető könyvkereskedésekben és a Kálvin-téri lelkész hivatalban, Kálvin-tér 7.

Símai D. Dr. Erdős József.

Ki ne ismerne rá az itt közölt arcképről a mi kedves öreg professzorunkra, az örökre ifjú, mindig derült kedélyű, szelíden mosolygó, atyai jóságtól sugárzó Erdős Józsi bátyánkra, kinek gamálieli lábainál nemzedékek hosszú sora ült; akiket ő ma is ismer, szeret és áld... Bizony felderül az arcunk s megdobban a szívünk, amikor reánk tekint ez a szelíd arckép s láttára ezer meg ezer drága emlék rajzik a lelkünkben. Boldogok vagyunk, hogy a ma-

gunkénak nevezhetjük őt. Boldogok, mint egy nagy család tagjai, amikor arról értesülünk, hogy mekkora

megtiszteltetés érte most a mi ezüsthajú és aranyzívű Nestorunkat, lelki Atyánkat.

A bécsi evangélikus theologiai fakultás Erdős Józsefet, tudományos önképzése és irodalmi működése elismerésül, 1888. évi április hó 9-én, a theologiai tudományok tudorává avatta. Azóta is szakadatlanul teljesített, gazdag és áldott munkássága elismerésül — a debreceni Kollégium négyszázados jubileumára is tekintettel a bécsi tudományegyetem rectora és tanácsa, a bécsi evangélikus hittudományi karral egybehangzólag, D. Dr. Erdős Józsefet *arany diplomával* tisztelte meg.

Az eredetileg latinszövegű első diploma kiállításakor, azaz ötven évvel ezelőtt, a bécsi evangélikus theologiai Kar dékánja, egyszersmind a törvényes promotor D. Dr. Böhl Eduárd volt, aki magyar református tanítványait nagy gondossággal és áldásos sikerrel irányította.

Az arany diplomát a Kollégium 400-ados jubileuma alkalmából szándékozott átadni Debrecenben a bécsi dékán, de mivel a jubileum későbbre maradt, hivatalból postai úton küldték el megfelelő kísérelvéllel.

Az eredetileg latinnyelvű aranydiploma záradéka magyar nyelven így hangzik:

„**ERDŐS JÓZSEF** nagyrabecsült *licentiatus* és *doctor* úr számára, aki az egyházi munkatereken és a theologiai tudományosság terén egyaránt a legjobb és kiváló érdemeket szerzett; aki az 1888. esztendő április hónapjának kilencedik napja óta ötven esztendőt áldásdúsán töltött el: a bécsi tudományegyetem rectora és tanácsa, az evangélikus hittudományi Kar határozata szerint, ennek a diplomának megújítását elrendelle.

Kelt Bécsben, az 1938. év április hónapjának 9. napján.

Prof. Dr. Fr. Knoll,
az egyetem ezidei
rektora.

Prof. D. Dr. G. Entz,
az evangélikus hittudo-
mányi kar ezidei dékánja.“

Szívünk legszentebb érzése diktálja, hogy e helyen is köszöntsük a mi szeretett és tisztelt *grand-seigneur*-ünket. Isten iránti mély hálával köszönjük, hogy az Anyaszentegyház Feje és Órállója hozzánk küldötte őt. Imádságban kérjük a hatalmas Istent: tartsa meg őt soká, örömünkre és dicsekedésünkre.

U. S.

Népiskolai oktatásunk vallásosabbá és egyházasabbá tétele.

A mai élet téves eszméktől fertőzött szellemi világában szükség van egységes társadalmi, főleg egyházi megmozdulásra. Addig is, míg a felnőttek körében megindulhat — e sokáig nem késhető — vallás-erkölcsi evolúció, az egyház egyik fundamentális területén, az iskolában, meg kell kezdeni ezt az egészséges folyamatot.

Nem lehet vitatni, hogy iskoláinkban nincs meg az a vallásos szellem és egyházas érzés, mint amilyet

legelső fokon szeretnénk és amilyen megvan — ha mindjárt külsőségekben is — a róm. kath. népiskolában, ahol az első pillanatban meg lehet érezni az iskola katolikus levegőjét. Sürgősen szükség van a tudatos református szellem kialakítására iskoláinkban.

Ezt a célt szolgálja a következő tervezet és javaslat:

Rendeltessenek el iskoláinkban kötelezően a következők:

1. A tanítók — az alsóbb osztályokban is — minden reggel tanítás előtt (lehetőleg $\frac{3}{4}$ 8-tól 8 óráig) bibliaolvasást és magyarázatot tartsanak a gyermekek bevonásával beszélgetés formájában, énekléssel kezdve és imával végezve. E végből és vallási szimbólum gyanánt állandóan ott álljon az iskola-asztalon a Biblia. Felsőbbosztályú gyermekeknél is állandóan kéznél legyen a Biblia és az énekeskönyv is. A bibliai citátumok mindenkor a gyermekek értelmi fejlettségének megfelelőek legyenek s az évi vallástani anyag elmélyítésének szolgálatában álljanak. Természetesen ennek hiányában az alkalmaknak megfelelő más bibliai anyag is felhasználható a gyermeki lelkek építésére. Egyelőre, míg erre a célra megfelelő vezérkönyvekről a felettes egyházi főhatóságok nem gondoskodnak, forrásmunkául a Török Imre esperes által az iskolák számára kiadott „365 rövid ima, szentige és ének” című kézikönyv (mely kevés átcsoportosítással főleg felsőbb osztályokban használható), valamint a vasárnapi iskolák számára írt és kiadott hivatalos kiadványok szolgáljanak. Szükség esetén tanítók a helyi lelkész segítségét kérjék a helyi anyag kiválogatásához.

2. Tanítás kezdetén (délelőtt s délután) mindenkor elmondandó a közismert, a már sok iskolában bevezetett református jellegű fogadalmi ima (Református hitű vagyok, amíg élek, az maradok). Az imádkoztatásnál most már kivétel nélkül mindenütt szakítani kell a monoton hanghordozással és hadarással, helyette a tudatosan szép hangsúlyozás, a IV—VI. osztályban pedig az előírt imákon kívül az önálló — saját fogalmazású — ima lépjen.

3. Egyházi énekeink mindegyik osztályban kellő átérzéssel s precíz szövegtudással tanítandók; az alsóbb osztályok énekanyaga a reggeli bibliamagyarázat keretében és más alkalmakkor alaposan átisméltetendő. Megfelelő időt kell szakítani temetési énekeink begyakorlására is. Ennek a helyi gyakorlattól függő anyagát lelkész közreműködésével tanítótestület ossza szét osztályonként. Az iskolai énekar mindegyik iskolában megalakítandó s megfelelő alkalmakkor a templomban is szerepeltetendő.

4. A tanítás bázisát szolgáló egész tananyagbeosztást és az egész iskolai oktatást jobban kell telíteni vallásos és egyházasabb szellemmel. Evégből a Konventi Utasítás módosító anyaga a megnevezett tantárgyak szigorúan keresztül vezetendő, a vallástani tételeket bibliai helyek megnevezésével s tárgyalásával (Tananyagbeosztásban kimutatásával) kell alátámasztani, az egyházi énekek az előírt hangterjedelem fokozatosságának figyelembevételével lehetőleg akként csoportosítandók, hogy szellemben és tartalomban közel álljanak a vallástani tételekhez, az olvasókönyvek vallásos és egyházi jellegű olvasmányai a lehetőséghez képest mind bevétessenek a tananyagbeosztásba, ill. a tárgyalandó olvasmányok közé, az egyház (templom, iskola stb.) multjának a lelkész és a tanítótestület által összeállított anyaga az osztályok közt tanítótestület által osztályonként szétosztandó és megtanítandó. A Bibliát be kell vinni a napi tanítás keretei közé. Így az írás és fogalmazás, valamint a helyesírás s nyelvimagyarázat anyagához a megfelelő példamondatok a Bibliából és énekeskönyvünkől is keresendők; diktálásra és másolásra pl. kiválóan alkalmasak az imádságok, Máté evangéliumának V. része (Kik a boldogok? stb.), valamint

Ladányi Lajos ajaki kántortanítónak egyházkerületünk által elfogadott „Imák és életszabályok” című kis füzeté is. Sok történelmi és földrajzi vonatkozás (régí népek, az apostolok működési helyei stb.) vár még magyarázatra szentkönyvünk adatai nyomán, sőt a számolás-órákon az időszámítás keretében a bibliai idők számítása is igen hasznosnak ígérkezik a Biblia megszerettetésére. A vallástani anyag lelki elmélyítésére szemléltetésül felhasználandó a Képes Biblia és a Szondy—Fekete-féle vallástani képsorozat, melyet lehetőleg minden egyház igyekezzen beszerezni iskolája számára.

5. Az iskolában folyó gyermeknevelést a vallás-erkölcsi és egyházas szellemnek — az eddiginél nagyobb — léghőre hassa át. Így nevelni kell a gyermeket arra, hogy a templomot tisztelőben tartsa, az iskolát a második imádság-házának tekintse, hogy szelíd és alázatos szívű legyen, hogy a tiszteletadás és hála külső és belső jeleit igyekezzen kimutatni, hogy a jót tudatosan cselekedje s erről a „Mikor cselekedtem jót?” című füzetben magának és tanítójának önként számoljon be. Testnevelési órákon — különösen a téli tantermi torna alkalmával — hetenként 1—1 félórát megbeszélést folytasson tanító a tanítványaival épűgy, mint a középiskolai osztályfőnökök teszik: mindenkor nevelő céllal, nevelő témákról (szelidségről, szeretetről, becsületről, hála-ról, egymás megsegítéséről, tiszteletadásról, templomba-járásról stb.). Az iskola segítségét igénybe vehető belmissziós munkákba a gyermekek az eddigi-gieknél intenzívebben bevonandók (vallásos és egyházi teaestélyeken, ünnepélyeken való szerepeltetéssel, Szeretetszövetség és más karitatív célú egyesületek számára gyűjtéssel, az egyházi lapok kikézbésítésével stb.).

6. A kitűzött célt: népiskolai oktatásunknak vallásosabbá és egyházasabbá tételét sikerrel — Isten dicsőségére — csak ott lehet megoldani, ahol a lelkész és tanítók harmónikus egyetértésben végzik Isten parancsát. Ebből következik, hogy az egymás kisegítése ne csak egyoldalú legyen, hanem a lelkészek is igyekezzenek mennél több lelki kapcsolatot teremteni az iskolával, vállaljanak alkalmas időben részt a vallás- és énekképzésből, a gyermekek ünnepélyekre előkészítéséből; legyenek ott az iskola minden külső és belső szellemi megmozdulásában (tanítótestületi üléseken, kirándulásokon, ifjúsági [iskolai] egyesületek megalakításában, Ifjúsági Vöröskereszt, cserkészegyesület stb.); legyenek ott az iskola szociális problémáinál, a tanítónak a szülőkkel vívott felvilágosító munkájánál, mindenkor úgy, hogy a gyermekek érezzék az egyház áldó melegének kisugárzását életükre.

7. Induljon meg egy új szellemi evolúció az iskola falai között, melynek ez legyen a tudatos célkitűzése: „*Legyen az iskola a református szellem és református élet mentsvára!*”

Fentiekből következik, hogy egyházi iskolai felettes hatóságainknak szükséges a következőkben intézkedni:

1. Vezérkönyv készíttessék az iskolai reggeli bibliaolvasáshoz és magyarázathoz, amely osztályonként a gyermeki lélek nivójához s lehetőleg a tanult anyaghoz igazodjon s a napi bibliai anyag mellé hozzá illő imákat és énekeket-utalást is tartalmazzon. Ennek

beszerzése osztálytanítók részére — a beiratási díjak terhére — kötelezővé tétessék.

2. Rendelkezés történjen a Szondy—Fekete-féle vallástani képsorozatnak, valamint a Ladányi Lajos kántortanító (Ajak, Szabolcs m.) által összeállított „Imák és ételszabályok“ c. füzetnek az iskolák részére — egyházi forrásból leendő — beszerzésére nézve.

3. Az ezután kiadandó tankönyvek szerkesztésénél kívánja meg egyházi iskolahatóságunk a fokozottabb egyházas szellem érvényesülését.

4. Az iskolai tananyagbeosztásokat a vázolt módon való átdolgozás érdekében a kívánt szellemben és anyaggal egészíttesse ki felsőbb egyházi hatóságunk a tanítókkal s azoknak megfelelő egyházi fel-

ügyeleti szervvel (esetleg az egyházmegyei körű dékánokkal) egyelőre csupán egyházi szempontból történő felülvizsgálás céljából esperesi hivatalhoz beterjesztését (tanév végére) rendelje el.

5. Intézkedés történjen, hogy a gyermekeknek a templomba járása az eddigieknél szigorúbban ellenőriztessék s a tanítók irányítói példaadása, valamint egész vallásos szellemben való nevelése s a lelkészek és a tanítók együttes nevelői munkája az egyházi és iskolai látogatóság által komolyabb vizsgálódás tárgyává tétessék.

A debreceni egyházmegyei tanügyi bizottság megbízásából elkészítette:

Koczóh Sándor,

köri-dékán, köri isk. felügyelő.

Nyílt levél

D. Dr. Kállay Kálmán egyetemi ny. r. tanár, kollégiumi lelkész-képzőintézet_i igazgató úrhoz.

Szeretve Tisztelt Professzor Úr!

A közelmúlt időkben volt tanítványai nagy megdöbbenéssel észlelték, hogy Dr. Sipos István: A Református Theologia Védelme, Budapest 1938. c., két kötetre terjedő írásában, Professzor úr személye ellen durva és igaztalan támadást kezdett.

Theológiai előtanulmányaink éve alatt Debrecenben soha nem emlékezünk arra, hogy más magyarországi testvér-theológiák tudományos irányát, vagy általános szellemét illetőleg, akármelyik volt Professzorunk megengedte volna, hogy azt támadás tárgyává tegyék. Annál fájdalmasabb, hogy Dr. Sipos István, egy másik Theológiai Főiskola tiszteletreméltó professzorának helyeslésével olyan megállapításokat tesz, hogy itt, Debrecenben négy keserves éven keresztül szerzünk ugyan diplomát, de cserébe elveszik tőlünk professzoraink hitünket.

A lelkész-képzés reformjának egyetemes szükségességét, úgy professzorok, mint hallgatók egyik theológián sem érezték úgy át, mint Debrecenben. Bizonyosság erre: professzorainkkal való sok komoly beszélgetésünk, és az 1930—34. években tartott theologus konferenciák jegyzőkönyvei.

Négy éven át hallgathattuk Professzor urat. Ez időn keresztül, minden theológiai hallgató megszerezhetette az Ószövetség megértéséhez szükséges tudományos ismereteket, de a volt tanítványoknak már eddig is olyan szép száma kezd feltűnni az ószövetségi szaktudományok körébe vágó munkálkodásával, amely Professzor úr tudományos törekvéseinek mindenkivel szemben a legjobb bizonyosság.

Meg kell mondanunk azt, hogy Professzor úr nekünk nemcsak tudományt adott, hanem az Ige és hitvallásaink szellemében elhangzott bizonyosságtevései által hitünket is erősítette.

Professzor úr, lelkész-képzőintézeti igazgatónk is volt. Ebben a vonatkozásban mindig éreztük a komoly lelkipolitikai melegségét. Ajtaja nyitva volt és sok theológiai hallgató, velem együtt tesz bizonyosságot, hogy Professzor úr lelki atyánk volt, aki tetteivel is mindig szívesen segített rajtunk. A praeceseken szolgálataival és állandó jelenlétével mindenkor példánkra volt, szent szolgálatunkra

való készülésünk idején. Istentiszteletekre és Úrvacsoraosztásokra, mint egy lelki családot vezetett bennünket a Nagytemplomba. Soha nem felejtjük el, hogy coetusainkban gyakran felkeresett bennünket és erősítette bennünk a hivatástudatot.

Es Professzor úrról halljuk, hogy tudománytalan, meg hogy diplomáinkért hitünket veszi el!

Elofvastuk Professzor úr méltó és teljesen kielégítő választát. Gyülekezeteket járó utaim során, eddig minden volt tanítványa, többen, mint ötvenen, akiket csak azért nem sorolhatok fel, nehogy az a látszat legyen, mintha, akikkel még még nem találkozhattam, nem ugyanígy vélekednének, megbiztak azzal, hogy ezeket a gondolatokat fejezzem ki Professzor úr előtt. A Debreceni Protestáns Lap Szerkesztőségének kegyes engedelmevel, én ezt a módot választottam. Méltóztassék érte megbocsátani. Volt tanítványai nevében kifejezett szerény véleményünket mindenki elé tisztelettel előterjesztve maradok

Debrecen, 1938 december hó 15-én

Szeretve Tisztelt Professzor Úrnak

hálás tanítványi érzésekkel:

Tamás Ferenc,

konventi ifj. lelkész.

I R O D A L O M

Kőtemplom és lélektemplom. D. Dr. Révész Imre püspök beszéde 1938 okt. 30-án, a gyomai református templom újjáalakításáért hálátadó istentiszteleten. (A gyomai református egyház kiadása.) Az áldott igehirdetésből egy-két mondatot ideiktatunk:

„Ha a gyülekezetben kihál az élő hit, ha a gyülekezet megszűnik az Igére szomjúhozni — és az Igére felelve gyermekileg imádkozni; ha a gyülekezetben kihál a reménység, ha a gyülekezet megszűnik égő szem-

mel nézni az örök jövődöbe, Isten országába, a Jézus Krisztus visszajövetelére; — ha a gyülekezetben kihál a szeretet, ha a gyülekezet megszűnik gondját viselni a Krisztus kiesingének, akkor már meg van rontva a gyülekezet élő temploma és akkor a kőtemplom, ha látszólag még rendületlenül áll is, belsejében már láthatatlan repedések húzódnak végig és külső összeomlása csak idő kérdése... ..Óh lélektemplom, aki megépítetted a kőtemplomot, épülj magad is folytonosan és naponként a Szent Lélek által, hogy megtarthasd és megújíthasd a kőtemplomot mind az időknek végéiglen...“

„Állam és Egyház“ (A vallásfelekezetek joga Magyarországon). Írta: Dr. szentpéteri Kun Béla. Debrecen, 1938. — „Méliusz“ kiadása. Ez a mű a szerző egyházjogtanának egyik fejezete, mely az egyház és állam közötti viszony történeti fejlődésének áttekintésével kezdődik, majd a vallásszabadság, gyermekek vallása, a vallásfelekezetek cím alatt, a magyarországi tételes egyházjogot adja. Ismerteti az egyházfelségjogokat. Tárgyalja az egyházat és államot egyaránt érdeklő nagy kérdéseket: a közoktatás, házasság, anyakönyvvezetés, egyházi vagyon és egyházi adózás kérdéseit. A felőlt hatalmas témakörben, minden kérdést illetően megadja a kellő útbaigazítást. A füzet a lelkészképzés vizsgára készülőknek nagy szolgálatokat tesz; de gyakorló lelkészek sem nélkülözhetik. A nagyértékű művet a legszivesebben ajánljuk; ára 2 P 40 fill.

Csillagtűzek. Hegyaljai Kiss Géza versei. Budapest, 1938. Singer és Wolfner kiadása. A magyar papköltők nemes hagyományainak méltó őrizője s továbbfejlesztője Hegyaljai Kiss Géza. Most megjelent versei hű tükörét adják gazdag költészetének. Ennek legyen bizonyossága a kötet beosztása és tartalmi tájékozója.

I. Magyar tájképek: Pozsony, Nagyszombat, Komárom-Nyitra, Érsekújvár, Léva, Kékkő, Zsolna, Árvavára, Murányvár, Illava, Trenesén, Besztercebánya, Krasznahorka, Dobsina, Rimaszombat, Rozsnyó, Losonc, Kőrmöcbánya, Selmezbánya, Sztregova, Lőcse, Igló, Késmárk, Tátrafüred, Eperjes, Bártfa, Zboró, Kassa, Rudabánya, Diósgyőr, Miskolc, Parádszerencs, Monok, Mád, Gálszécs, Ungvár, Dobóruszka, Munkács, Beregszász, Huszt, Nagyszőlős, Szatmár, Máramarossziget, Verbőc, Nagyvárád, Nagyszalonta, Arad, Kolozsvár, Marosvásárhely, Gyulafehérvár, Szent Anna-tó, Brassó, Nagyenyed, Enying, Margit-sziget.

II. Magyar csillagok: Apám és Gárdonyi, Magyar tűznek jöttem, Az én tanítónóm, Tinódi, Kazinczy, Vándor Csokonai, Petőfi visszatér! Kossuth Lajos sirja, Bécsi madárdal, Széchenyi szülőháza előtt, Komáromi fények, Szabolcska, Sőhaj Ady után, Ezüstharangszó, Virágos lobogó, Márciusi ünnep, Márciusi tűz, Honvéd a hegytetőn, Magyar hozsánna, Hőseink emléknappján, Debrecen köszöntöm, Örök Kossuth Lajos, Zuhatag a Bükkben, A mélység Paradicsoma (Aggtelek), Észak visz felfelé, Hernádi tájkép, Hernádi szerenád, Őszi pasztell, Est a szigeten, Boldog galambok.

III. A szív csillagai. Családfa, És győz a fény, Álomszárnyon, Te állsz a zeniten, Lótusztutaj, Két szín, Messze megyek, Rezzenő lomb alatt, Szíved gyöngye, Égi percek, Beteg fám, Heidelbergi emlék, Rám ismert a kertem, Tubarózsa, Két évszak, Betűk, Vinnetou, Kerti lombok közt, Aranytavaszról aranyószba, Rohanás, Nótaszövegek, Nyári nóták.

IV. Bethlehemi csillagfény. Bethlehemi csillagfény, Isten népe, Jóltevők halálára, A hittérítő, Pásztorok, Elég nekem az Isten kegyelme! Dícséretíró Nagy István, Mi az ének? Az örök presbíter, Kenyerünk, A könyv, A tűzek anyja, Hazám az ég, Baltazár ravatalánál, Békefahász, Életöröm, Maklár Károly siratása, Adventi ének.

V. Idegen csillagok. Angol költőkből: Esős nap, Szívárvány, A költő, Emerson két verse, Eszme, Szellem, A hős

özvegye, Hazám — jó éjszakát! Estharangszó. — Német költőkből: Kék tenger, Loreley szirtje alatt, Lelki tükör, Ihlet, Csak derűsen! Ezüstös évek, Arany nyár, ezüst tél, Ezüst szárnyon, Mire tanít a perc? A tetek élete, Rózsás percek, A lélek napfénye, Talentum, Szeresd a jót, A szív napos oldala, Szőlőérés, Felhők alatt, Anyák napjára, Anyai szeretet, Az utolsó tűz.

A CSILLAGTŰZEK ára szerző fényképével fűzve 2 P 50 fillér, díszkötésben 4 P. Kapható: Dr. Hegyaljai Kiss Géza Debrecen, Kassa-út 12. Csekk: 29,351. Vallásosesti és ünnepélyi szavaltatok bőséggel telnek ki a dústartalmú könyvből.

Az új kötetből e helyen bemutatjuk a következő, éppen aktuális kis éneket:

BETHLEHEMI CSILLAGFÉNY.

— Adventi ének a LXV. zoltár dallamára. —

Bethlehemi csillagfény jövel
Ohajtozva várunk,
Krisztus Urunk közel már, közel,
A mi erős várunk.
Ragaszkodunk szent világához
Neki szentelt szívvel,
Lelkünknek ó fényt, megváltást hoz,
Rajtunk esodát mível.

Bethlehemi boldog csillagfény
Mi vezérünk te légy,
Örvendünk mi Urunk eljöttén
Áldást tölünk te végy!
Te tüzel harera, békességre
Halandó szívünket,
Harcot, békén nézzünk az égre,
Mely jutalmaz, büntet.

Bethlehem áldott csillagfénye
Ragyogj házainkra,
Ígért hazánknak légy ösvénye
Erre vágyunk mi ma.
Mutasd! merre az égi Eden?
Üdvösség embernek,
Osztozzunk égi örökségen,
Dicsőség Istennek!

Hegyaljai Kiss Géza.

„Népbarát“ címen református traktátussorozat indult meg, Dr. Kiss Ferenc és Szabó Lajos szerkesztésében, az Országos Szeretetszövetség kiadásában. Az első füzetet Nagy István kisújszállási nyug. lelkész írta: „Maradj velünk“ címen, elmékedések és imádságok öreg keresztény emberek számára, különböző életviszonyokhoz alkalmazva. Terjedelme 126 kis oldal. Ára nincs megjelölve. Az új vállalkozás feltétlenül hézagot pótol. Itt közöljük a Népbarát sajtó alatt levő új kiadványainak jegyzékét:

1. Nagy István: Maradj velünk (imádságok). 2. Szolnoky Gerzson: Fájdalmasok könyve (imádságok). 3. Szabó Lajos: Tanya a Tiszánál. 4. Borsovai Lengyel Gyula: Magyar esetek. 5. Dr. Nagy Sándor: A debreceni református Kollégium története. 6. Dr. Tomay Dezső: Ember mit érhatna nekem? 7. Vajás Klára: Miért? 8. V. Sípós Ida: A kis harang. 9. Szavaltó könyvek I.: V. Sípós Ida: Gyermekversek. 10. Ecsedy Aladár: Te benned bízunk. 11. V. Sípós Ida: Purdék. 12. Bodrogló köz mesevilága. 1. füzet. 13. Petőfi: János vitéz. 14. Adassék levelem Csató Szűcs Bálintnak a tanyán... (füzetek tanyai magyaroknak).

Felhívjuk reá olvasóink szíves figyelmét.

Az Országos Református Tanáregyesület 1927—1938-i Évkönyve megjelent Dr. Kun Sándor főjegyző szerkesztésében. 32. évfolyam ez, mely az Egyesület áldott működéséről nyújt hű képet. Első helyen közli az 1938-i közgyűlés alkalmával tartott istentiszteleten elhangzott prédikációt, Varga Tamás

kunszentmiklósi lelkésztől; majd Dr. vitéz Bessenyei Lajos elnöki megnyitója következik; utána Dr. Kun Sándor főjegyző jelentése. Gazdagítja az Évkönyvet Dr. Soós Béla előadása: Hogyan lehet bevonni református kartársainkat a hitéleti nevelés munkájába? Kövendi Dénes „Az örök Platon” címen írt komoly értékű tanulmányt. Közli még Dr. Péterffy László beszédét, melyet Baksay Sándor sírjának megkoszorúzásakor mondott.

„Új világosság jelenik...” cím alatt jelent meg a Zeneközlöny decemberi számának mellékletében, öt kedves régi ének, a debreceni „öreg énekeskönyvből”, Szabó Gyula tiszaföldvári kántor, felelős szerkesztő stílusos, értékes feldolgozásában. Az énekek háromszólamú, egynemű karra vannak megírva. Szerző művét Dr. Révész Imre püspöknek ajánlja.

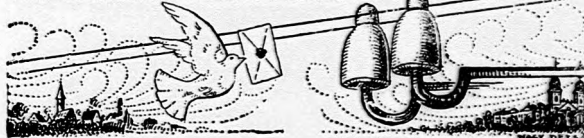
Töltéssy Zoltán leveleiből csinos kiállítású regénynyomó papíron nyomott 32 oldalas füzet jelent meg a Soli Deo Gloria Szövetség kiadásában. Töltéssy Zoltán az ifjúsági munkák olyan hatalmas erejű kiépítője volt egyházunk életében, hogy levelei ma is nagyon sok áldott üzenetet tartalmaznak minden református emberhez, aki egyházunk és fajtánk sorsát szíven viseli. Töltéssy Zoltán levelei Dr. Kiss Barnabás tiszteletbeli főszolgabíró előszavával jelent meg, 20 fillérért a Soli Deo Gloria Szövetség Budapest, IX., Kálvin-tér 8. címén megrendelhető. Nagyobb példányszám rendelésnél árengedmény.

Mit akar a Soli Deo Gloria mozgalom? Ezen a címen jelent meg a Magyar Református Diákok Soli Deo Gloria Szövetségének ízléses kiállítású, több képpel illusztrált ismerető füzet. 30 fillér és a postaköltség beküldése esetén minden érdeklődőnek küldjük meg ezt a kiadványunkat.

Karácsonyi öröm! Nagy örömet szerezhet lelkészenek, hitoktatójának, tanítójának, vasárnapi iskolai vezetőjének, vagy bármely más evangéliumi munkásnak, ha megszerzi számukra Pócs Lajos szerkesztésében megjelent: **PÉLDÁK GYŰJTEMÉNYE** című kötetet. 320 oldalon 1037 apró történetet tartalmaz a könyv, amelyek kiválóan alkalmasak az evangélium igazságainak megvilágítására. Fontos, hasznos és érdekes, szórakoztató segédkönyv és mindenki számára hasznos olvasmány. Megrendelhető: „Méliusz”-könyvkereskedésben, Debrecen. Ára 3 P. Kötve is kapható egészvászonkötésben, arany címnymással 4 P. December hónapban díjmentes postai küldés.

Megjelent az első magyar református világgyűlés Emléktüzete nyolevánhét lapnyi terjedelemben. A füzet tartalmazza Szabó Imre budapesti esperes ünnepi prédikációját, Farkas István püspök gyűlést megnyitó imádságát, báró Vay László főgondnok, Dr. Balogh Jenő főgondnok, Dr. Újlaky Ferenc és Dr. Vincze Károly amerikai lelkészek, Kulifay Imre párisi lelkész, Dobos Károly budapesti lelkésznek (a braziliaiak nevében), Dr. Incze Gábornak (a németországiak nevében), Gönczy Sándor nagykarolyi esperes és Bertók Béla munkácsi püspök üdvözlő beszédeit, Ravasz László püspöknek az üdvözlésekre adott válaszát, a világgyűlés hitvallásos deklarációját, egyhangúlag hozott határozatait, Dr. Magda Sándor nagykaposi püspök záró imádságát. Dr. Takaró Géza newyorki lelkésznek a Kosuth-szobor előtt mondott ünnepi beszédét, Dr. Hegyaljai Kiss Géza „Örök Kossuth Lajos” c. ünnepi versét, Dr. Incze Gábornak a Kölcsey Ferenc ünnepi versét Kölcsey halála százéves évfordulójára, Ravasz Lászlónak a világgyűlés műsoros-estjét megnyitó beszédét, Makkai Sándornak „Krisztus magyar református családja” c. ünnepi előadását, Bódás Jánosnak a világgyűlésre írt Tebenedd bízunk... c. ünnepi versét és Dr. Tasnádi Nagy András záróbeszédét. Az Emléktüzet képanyaga is gazdag. Képeket közöl a különböző csoportoknak a Kollégium udvarán való gyülekezéséről, a világgyűlés elnökségéről, a felvonulásról, az ünnepi istentiszteletről, a Nagytemplomról, Kollégiumról, Egyetemről, a Beregi Református Leányegyesületek Háziipari Kiállításáról stb. Az emléktüzet 1 P 50 fillérért megrendelhető az ORLE tanulmányi főtthkáránál (Debrecen, Központi Egyetem.) Az emléktüzet bolti ára jóval magasabb lesz.

HIREK AZ EGYHÁZMEGYÉKBŐL

ALSÓSZABOLCS-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

Ötvenéves lelkészi jubileum. Bensőséges ünnepelésben részesítette a hajdúböszörményi református egyház presbitériuma *Szolnoky Gerzson* lelkészelnököt abból az alkalomból, hogy szeptember 15-én betöltötte lelkészi szolgálatának ötvenedik évét. — A hajdúböszörményi református egyház négyszázéves történetében, egyetlenegyszer sem fordult elő, hogy lelkésze ennyi időn át teljesítsen szolgálatot. Ez idő alatti tevékenységének beszédes bizonyosságai: a nyolcosztályúvá fejlesztett gimnázium, a polgári leányiskola, a modern, emeletes elemi fiú- és leányiskolák stb. Egyházi irodalmi működéséről több kötetremény imádságos könyvei és temetési beszédei tesznek bizonyosságot. A presbitérium háláját és tiszteletét úgy kívánta kifejezésre juttatni, hogy 1939 december 1-én történő nyugalombavonulása után is, életfogytiglan meghagyja őt a Boeszkai-téri parókián (utódjának pedig lakbért fizet) s havonta ötven pengővel járul hozzá a nyugdíjához.

Balmazújváros Református Ifjúsági Egyesülete december 4-én rendezte tagavató ünnepélyét. 16 fiúval csatlakoztak az országos központhoz. Nagy munkának az eredménye ez. Jakucs Sándor lelképásztor, Melegh Dániel és Komáromy Gábor segédlelkészek vállaltak minden munkát, csak hogy sikerüljön a balmazújvárosi fiúkat felebbreszteni. Ma már szépen olvassák a Bibliát az ifjúsági órákon. Szép napja volt ez a gyülekezetnek. A tagavatóást Tamás Ferenc végezte.

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

A szegedi református egyházközség november 25-én és 26-án egézsnapos programmal vasárnapi iskolai vezetőképző tanfolyamot tartott. Előadók voltak: Bakó László szegedi lelkész, Nagy Béla hódmezővásárhelyi lelkész, Dr. v. Bánáthy Péter makói vallásitanító-lelkész, Ecsedy Aladár tahitófalui lelkész, Seres Zoltán segédlelkész, Dr. Kiss Tihamér hitoktató-lelkész, K. Nagy József szentesi lelkész.

Üesödön az elmúlt november hónap folyamán P. Nagy Elek helyettes-lelkész kezdeményezésére az ifjúsági munka érdekében gyülekezeti nap volt. Itt lelkészválasztás alatt vannak. Kétszeresen szükség van arra, hogy a lelkek el ne aludjanak. Az ébresztés szép reményekre jogosítja az ifjúsági evangélizálás munkásait.

Makón november hó folyamán a diákság részére csendes napok voltak. November 20-án vasárnap a nemdiák ifjúság részére volt minden makói egyházrészben ifjúsági toborzó. Rendezték és előadásaiikkal résztvettek: Szirbik Sándor lelképásztor, Dr. vitéz Bánáth Péter, Hajdú Gábor, Rácz István, Takács István, Tarkány Szűcs József, Takács Irénke, Szir-

bik Sándor tanító, Döbrössy Lajos, Bakó László, Ónody Szabó Lajos, Kádár László, Dr. Somogyi Béla, Seres Bléa, Tamás Ferenc.

Hódmezővásárhelyen januárban egész hétre terjedő ifjúsági evangélizáció lesz.

CSONKABIHAR-ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Hírek a csonkabihar-érmelléki egyházmegyéből.

1. Az egyházmegye mindhárom lelkészi köre az érmelléki, felső- és alsósárréti körei gyűléseiken megállapították már ez év téli időszakában végzendő missziói munkaprogramjukat s kimondotta minden lelkészi kör, hogy gyülekezeteikben megtartják valóságos-estéiket, melyeken két-két lelkipásztor mint igehirdető és előadó a gyülekezet számára, két-két tanító az esték délutánján a fiú- és leányifjúsági munka elmélyítésére tartanak mindkét nembeli ifjúság részére előadásokat. Az egyes lelkészi körökben presbiteri értekezletek is tartatnak, tapasztalván az érmelléki lelkészi körben már csaknem húsz év óta tartó presbiteri értekezletek áldásos hatását.

Az egyes egyházakban is október 31-ével megindult a missziói tevékenység, mely vallásos esték, bibliaköri órák, vasárnapi iskolai tanítások, ifjúsági egyesületi munkák stb. tevékenységével szolgálja a Krisztus ügyét.

2. November 27-én avatta fel a zsákai gyülekezet hatalmas méretű ifjúsági otthonát, melyet részben a gyülekezeti tagok, részben a földművelésügyi minisztérium adományából 6000 P költséggel épített meg az ifjúsági egyesület. Az avatóünnepségen a szomszédos gyülekezetek lelkipásztorai: Andó Ferenc csökmői, Molnár Vince darvasi, Juhász Sámuel furtai lelkipásztorok is megjelentek. A délelőtti istentisztelet Székelyhídy Béla, az egyházmegye fáradhatatlan esperese végezte a zsúfolásig megtöltött templomban, majd az istentisztelet után a díszes és kényelmes ifjúsági otthon előtti téren ment végbe a felavató ünnepély, mely alkalommal az egyházmegye esperese buzgó imájával, vitéz dr. Nadányi János egyházmegyei gondnok, alispán megragadó, bizonyoságtévő beszédével adták át rendeltetésének az egyházmegye első ifjúsági otthonát, a zsákai ifjúság és vezetői komoly értékes munkájának e drága alkotását. Úgy az istentiszteleten, mint a felavató ünnepségen résztvettek a csökmői, darvasi, furtai, berettyóújfalui, derecskei ifjúsági egyesületek kiküldöttjei, megjelent Kovács Péter földműves ifjúsági titkár, kik mindannyian testvéri meleg szavakban köszöntötték a kedves otthonhoz jutott zsákai ifjúsági egyesületet. Gerzsenyi István lelkipásztor ismertette az otthon létesítésére adakozók névsorát, mely névsor áldottan igazolta a buzgó lelkipásztor és Szücs János, e mély, gazdag-hítű ifjúsági egyesületi elnök hosszú, küzdelmes évekre visszanyúló értékes munkáját. Az üdvözlésekre és köszöntésekre Szücs János ifjúsági egyesületi elnök válaszolt szívhölfakadóan. Délben a vendéglátó ifjúsági egyesület közébedet adott, a megjelentek tiszteletére, melyen Székelyhídy Béla esperes szeretetteljes szavakban mutatott reá arra a nagy elkötelezésre, mely e díszes otthonhoz jutott ifjúságra a jövőben még hatványozottabban hárul, nem megérkezés e kedves alkotás, hanem még több munkára elkötelezés, mondotta esperes.

3. December 7-én tartotta meg a csonka bihar-érmelléki egyházmegye tanítói részére első vallás- és énektanítás tárgyábani szemináriumi ülését Debrecenben. A szemináriumi ülést Juhász Sámuel egyházmegyei tanügyi bizottsági elnök bibliaolvasása és imádsága után Székelyhídy Béla esperes nyitotta meg, reámutatva e gyűlés nagy fontosságára és jelentőségére, a gyűlésen résztvettek az egyházmegyei lelkészek közül Csokonay József bagaméri, Németh István váncsodi, Andó Ferenc csökmői, Kató István kismarjai, Gerzsenyi István zsákai, Csávás Sándor bojti lelkipásztorok s az egyházmegye teljes tanítói kara.

Az eredményes vallástanítás lélektani és bibliai feltételei a vallástanítónál címen Dr. Vasady Béla egyetemi tanár, biharszülötte és ékessége, ez a kedves, áldott lélek tartott előadást. Gazdag tudással, rendszeres csoportosítással, megragadó gyakorlati példák illusztrálásával mutatott reá azokra a bibliai és lélektani kellékekre, amelyek a vallás tanítását eredményessé, maradandóvá teszik. Előadása lebilincselte hallgatóságát és feledhetetlen élménye maradt a megjelenteknek.

Dr. Soós Béla a vallás taníthatósága címen szólott gazdag tudásával, mely vallásos lelkével magával ragadva hallgatóságát, zuhatagszerűen árasztván a hallgatók lelkébe széles mezőket átölelő, meggazdagító ismereteit.

Majd Szücs János, a debreceni tanítóképző-intézet gyakorló-iskolájának tanító ura szolt nagy hatással, a Vallástanítás és tankönyv címen a figyelmes hallgatóságához, feltárván, miként lehet értékké és építővé tenni a tankönyvet is a vallás tanításánál, értékes előadását nagy figyelemmel hallgatta végig a tanítói kar.

E három lelkeket nyitogató és meggazdagító előadás után egy órától fél háromig ebédszünetet tartott a szemináriumi ülés, majd fél 3 órakor Székelyhídy B. esperes újólag megnyitván a gyűlést, Gergely Ilona Dóczy-intézeti gyakorlóiskolai tanítónő, az igralmas samaritánusról szóló példázatról tanított IV. osztályú növendékeinek. Tanítását jellemezni és megérzékíteni meg sem kísérel, ennek a kedves léleknek beszédmodora, egyénisége, minden megnyilvánulása oly varázslatos, oly lenyűgöző, ami külön ajándék. Tanítása — az ismeretek summázása, a gyermekek eszméltetése — oly biztos kezekkel vezetett és irányított, mely valósággal lenyűgözte és gazdag tapasztalatok szerzésére vezette hallgatóit.

Bodnár Lajos tanítóképző-intézeti ének- és zene-tanár a 81. dicséret szövegének és dallamának betanításával tárt elénk egy énektanítási órát, nagy igyekezettel és eredményesen mutatván fel az elég száraz témánál is gazdag tudását és kiváló képességeit.

E szemináriumi ülés oly lélekformáló, meggazdagító és irányt adó élménye volt a megjelenteknek, melyek gazdagon fognak gyümölcsözni bizonyára az áldott gyermeki lelkekben.

4. A csökmői aggmeház kiépítésére Székelyhídy Béla esperes gyűjtést eszközöltetett az egyházmegye gyülekezeteiben, ez áldott munkát a csökmői aggmeház kiváló diakonisszája végezte, a gyűjtés eredménye 881 P 71 fillér.

5. Az egyházmegye szórványaiiban élő református szegény hívek lelki szükségletének kielégítésére az esperes intézkedése folytán a gyülekezetek lélekszám

után egy fillért fizetnek be traktátusok beszerzésére s az így begyűlt összegből főként a római katolikus káptalani birtokokon lévő református cselédeket látja el megfelelő iratokkal az egyházmegye, mivel e káptalani birtokokon istentiszteletek tartását ismételt zörgetések dacára sem engedélyezi a káptalan.

6. A nőszövetségek megalakításával az egyházmegye területén Székelyhídy Béla esperest bizta meg Dr. Kiss Ferenc szerelészövetségi elnök úr.

7. A Népbarát traktátus helyi lerakatát minden lelkipásztor elvállalta az egyházmegyében.

8. Esperes felhívására az egyházmegye minden gyülekezetében előadások tartatnak az egyházkerületi gyorssegély támogatására.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

A debreceni egyházmegye folyó évi december hó 8-án délelőtt 10 órakor rendkívüli gyűlést tartott, melyen kegyelettel emlékezett meg nemrég elhunyt nagynevű gondnokáról, bánhegyesi Kulin Imréről. A közgyűlés tagjai teljesen megtöltötték a debreceni presbitérium tanácstermét; eljött a kegyeletes gyűlésre a megboldogult egyházmegyei gondnok népes, szép családja is. A gyűlés Dr. Szász Imre esperes bibliaolvasásával és imájával kezdődött; ugyanő tartott elnöki megnyitó beszédet is, melyben a kegyelet és szeretet hangján emlékezett meg az elköltözött elnöktársról. A rendkívüli egyházmegyei közgyűlés szónoka Dr. tunyogi Szűcs Géza tanácsbíró volt, ki mélyenszántó s széles látókörben szárnyaló emlékbeszédet tartott Kulin Imréről, jellemezve őt, mint bírót, közéleti férfit, családapát s mindenekfelett mint Anyaszentegyházunk erős tartóoszlopát, kinél családi tradíció volt az Úr oltárai körüli sáfárkodás és a látható egyház kőfalainak építése. Sohase fogjuk feledni, mily otthonosan érezte magát gyülekezeteinkben, végigjárta iskoláinkat, megpihent a parókiákon s kedves, szelíd, derült egyéniségével, humorával éltetett, vidított; — de ha kellett szigorú volt s teljes őszinteséggel reámutatott a hibákra vagy mulasztásokra. Az egyházmegyei gyűlés elrendelte a szavazást az utód megválasztására. A gyűlés bezárása után a résztvevők értekezletet tartottak s azon egyakarattal Dr. Szentpéteri Kun Béla egyetem tanárt jelölték az egyházmegyei gondnoki tisztre. Minden reménység megvan reá, hogy ez a választás egyhangú lesz. (U. S.)

A Debrecen-Kossuth-utcai egyházrész hírei. Az egyházrész vezetősége különös gondot fordít a helmissziói munka fokozatos elmélyítésére. Ezért minden szerdán a gyülekezeti bibliakörben a Heidelbergi Kátét tanulmányozza a gyülekezet, hogy a hitvallásos szellem ébren tartassék. A női bibliakör tagjai hatalmas úrasztali terítő himzésébe kezdtek, amely nemcsak magát az úrasztalát, de az asztal korlátját is hivatva lesz díszíteni. A himzés munkája bibliatanulmányozással van egybekötve. December 11-én, vasárnap este 7 órakor a Dóczy-polgári iskola rajztermében százterítékes jótékonycélú adventi vacsorát rendez a Női Bizottság az egyházrész tanácsosai és családtagjaik részére, hogy szeretet jegyében találkozzék az egyházrész társadalma és megbeszélje az egyházrész aktuális problémáit. December 17-én és 18-án adventi evangélicizációs gyülekezeti nap tartását vette tervbe az egyházrész, melynek kü-

nösen a gyülekezet ifjúságának a karácsonyi ünnepre előkészítése lesz a rendeltetése. E gyülekezeti nap alkalmával fogja az egyházrész a Kossuth-utcai iskola VII. osztályaiból alakult egyházrészzi cserkészcsapatot felavatni. Egyházrészzi gyermekkar alakult Szendy István igazgató-tanító irányítása és Szabó László református tanító vezetése mellett. A szegények karácsonyi segélyezésére nagyarányú gyűjtést kezdett az egyházrész helmissziói bizottsága, leánykörei és templomi gyülekezete.

Debrecenben november hó folyamán, amikor olyan nehéz idők rémitgették az embereket, minden egyházrészben a Keresztyén Ifjúsági Egyesület küldöttei felkeresték a gyülekezetet, a különböző iskolák ifjúságát és vigasztalván a híveket az Isten Igéjének hirdetésével, hirdették, hogy jobb idők, csak hívő és öntudatos ifjúság által lesznek. Debrecen érti az időknak szavát és benne az egyház örök Urának parancsát és egyházrészenként már folynak a munkák, hogy komoly, a gyülekezetben élő, református ifjúsági csoportok alakuljanak. Legközelebb a Kossuth-utcai gyülekezet rendez az ifjúsági munka érdekében gyülekezeti napot.

Józsán november 27-én látogatta meg a gyülekezet ifjúságát Tamás Ferenc. A gyülekezettel együtt Karla Ödön lelkipásztor és Baczó Balázs segédlelkész rajta vannak, hogy minél komolyabb munka folyjék az ifjúság között. Az ifjúságban is nagy a lelkesedés.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

Tiszainokán, a Tiszazugban az ifjúság nagy vágyat érez, hogy az eddigi munka még jobban megerősödjék. Szokody Gyula lelkipásztor és felesége, aki a leánymunkában régi, kipróbált hű munkás két napos evangélicizációt készített elő. Tamás Ferenc konventi ifjúsági lelkész volt jelen és vitte el azt a boldog tudatot, hogy Tiszainokán is nagy az éhség az Evangélium után és kezdenek a lelkek ébredni kötelességeik tudatára.

Lelkipásztori beiktatás Törökszentmiklóson. Nagy ünnepe volt a törökszentmiklósi református egyháznak november 20-án. Ekkor iktatta be az egyházrész egyik lelkipásztori állásába vitéz Dr. Marton József volt sellyei lelkipásztort, a nyugalmabavonult Olajos Pál utódát. A lelkészbeiktatási ünnepség igen impozáns és meleg tónusú volt. A gyülekezet boldog örömmel vette körül az új munkát készségesen vállaló fiatal pásztort.

A törökszentmiklósi egyház ünnepében részt kívántak venni az egyházmegye lelkészei és a fiatal pásztor rokonai és barátai is. Az egyházmegye világi fejével: Dr. Kuszka István ny. főispán, egyházmegyei gondnokkal az élén ott voltak Tóth János kunmadarasi, Vargha Zoltán egyházmegyei főjegyző, kunhegyesi, Bán István kunhegyesi, Németh Vince tiszaroffi, Sándor Pál fegyverneki, Gaál Lajos tiszaföldvári, Csávás Sándor bojti, Dr. Békássy Árpád kispesti és Nagyréti József bogdásai lelkipásztorok.

A beiktatás ünnepi istentisztelettel kezdődött, melyen a gyülekezet másik lelkipásztora, az egyházmegye lelkészi vezetője: Gaál István esperes magas színvonalú beszédben iktatta be az új pásztort, új munkatársát. Megkapó szavakkal mutatott rá a lelkipásztori tiszt fenséges, gyönyörűsége, és felelős-

ségteljes voltára. Az esperes ezután buzgó imában kérte a Mindenható áldását az új pásztorra.

A beiktató szertartás után a református férfiak egy alkalmi üdvözlő éneket adott elő Sütő Zoltán kántor vezénylete mellett.

Ezután vitéz Dr. Marton József tartotta meg beköszöntő prédikációját „Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít” Ige alapján. Mély-séges bizonyágtétel volt ez az igehirdetés és fenséges vállalása a krisztusi úton való pásztori munkának. A lelkipásztori tiszt egyetlen irányelvét: „*egyedül Istennek szolgálni*” domborította ki. Isten jelöli ki az embernek az útját s ő küldi újabb munkamezőre. Isten rendelését látja a presbitérium, majd az egyházközség egyhangú meghívásában s ezért Istenben megnyugvó lélekkel, örömmel fogadta a megtiszteltetést és hagyta ott azt az egyházat, melynek megmentéséért dolgozott öt évig, melyben a gyermek-sírás újra felhangzásáért fáradozott.

Az istentisztelet után presbitéri diszközgyűlés következett, amelyen a presbitereken kívül ott voltak a megjelent vendégek is. Gaál István esperes, lelkészelnöki megnyitója és imádsága után id. B. Kiss Márton főgondnok köszöntötte az új pásztorát. Örven-dező lélekkel üdvözölte, szeretettel várták, hogy elfoglalja pásztori tisztét. A főgondnok feltárta az új pásztorra várakozó gyönyörűséges munkát: a bel-misszió továbbépítését, vallásos egyesületek irányítá-sát, fejlesztését, az iskolák istápolását, 1000 magyar gyermek vezetését és irányítását, hogy az iskola hitvallásos, öntudatos, hazafias és református gyer-mekeket neveljen; felhozta a külső, tanyai hívek lelkigondozását és gyermekeik tanítását.

Vitéz Dr. Marton József lelkipásztor meghatottan köszönte meg az üdvözlést. Kész örömmel vállalja mindazt a munkát, mely reá vár, nem fél a kötelesség-ektől. A gyülekezetért és Isten országáért óhajt és fog dolgozni. Örömmel vállalja ezt, mert tudja, hogy egy olyan atyai szeretettel érző munkatársa lesz, mint Gaál István esperes, aki őt fiúként választotta maga mellé. Majd a presbitérium az új lelkészt meg-választotta az iskolaszék és belmissziói bizottság elnökévé, valamint mindenik bizottságba beosztotta.

A presbitéri diszközgyűlés után az egyes küldött-ségek üdvözölték az új pásztorát. Legelsőnek az egy-házmegye lelkészei Tóth János lelkészegyesületi elnök vezetése mellett mondtak Istenhozottat az új pásztorának s a családnak: az egyházmegyének afeletti örömét, hogy ilyen kiváló, tetterős szolgál-társat nyertek, fejezte ki. Szerdahelyi Béla községi jegyző Törökszentmiklós község köszöntését tolmácsolta az előljáráóság élén. Magoss János polg. isk. igazgató a polgári fiú- és leányiskolák tanári kara, vitéz Dr. Bisztray Jaromir a vitézek és frontharcosok részéről fejezték ki szeretetteljes jókívánásukat. Kerekes József igazgató a református tantestület élén köszöntötte az új iskolaszéki elnököt s a tantestü-let készséges együttműködését, szeretetét ígérte. Soós Kálmán ipartestületi elnök és Sarkadi András vasutasköri alelnök után a törökszentmiklói refor-mátus jellegű gazdakörök részéről Kerekes István a református egyház gondnoka, az I. Földművelői Kör alelnöke intézett szívből jött meleg szavakat az új pásztorhoz.

Délben ünnepi közebed volt, melyen Törökszent-

miklós úri társadalma és gazdaközönsége impozáns számmal vett részt.

Törökszentmiklói református egyház új jöven-dőnek néz elébe, mert olyan két agilis lelkipásztor van, mint Gaál István esperes és vitéz Dr. Marton József, akik tudásukkal, munkakedvükkel és szere-tetükkel továbbépítik a komoly lelki életet élő törökszentmiklói gyülekezetet.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Síremlék-felavatás Őrben. Kegyeletes meg- emlékezés, ünnepség színhelye volt a szabolcsmegyei őri református temető 1938. évi október hó 30. nap-ján. Egyszerű fejfával megjelölt sírhant alatt ott nyugosznak több évtized óta b. e. Kozma József, volt őri református lelkipásztor-esperes és áldottlelkű hitvese, szül. Elek Éva hamvai.

Kozma József 1841—1878-ig volt az őri reformá-tus gyülekezet lelkipásztor, majd 1870. évtől 1878-ban bekövetkezett haláláig az akkor még nagy felső-szabolcsi egyházmegye szeretetben, köztiszteletben álló esperese. Kozma József kiváló tehetségű, gondos, bölcs lelkipásztor volt az őri gyülekezetnek, akire azok a nagyon idős emberek, akik megismerték, megilletődött tisztelettel emlékeznek. Azokban az időkben Őrben számos birtokos úri család élt és úgy ezeknél, mint az egyszerűbb sorsú híveknél Kozma József igaz szeretetben, tiszteletben részesült: bizony-ságával annak, hogy egyformán jóságos, megértő szeretettel szolgált hívei között megkülönböztetés nélkül.

Lelkipásztori munkásságát, többrehatótt ké-pességeit becsülték meg és ismerték el akkor, midőn a fokozatos egyházmegyei tisztségek viselése után, az 1870. évben a nagy felsőszabolcsi egyházmegye esperesévé választották. Ebben a tisztségében is olyan kormányzói bölcsességgel, körültekintéssel, igazságszeretettel és jósággal teljesítette feladatait, hogy az egyházmegye alkotótágjai még akkor sem fogadták el lemondását, mikor ő úgy gondolta, hogy immáron valamelyik ifjabb erő eredményeseb-ben tölthetné be az esperesi tisztséget.

Életében, munkájában hű társa volt hitvese, szül. Elek Éva, akiről mindmáig hálával emlegetik, hogy gyámolítója volt a szegényeknek, vigasztalója a szomorkodóknak és példaadója a jó keresztyén asszonyoknak.

Régóta porladó hamvaik fölé díszes síremléket állítottak unokái és dédunokái, közöttük özv. Pokoly Józsefné, a nagynevű b. e. Pokoly József, volt debreceni egyetemi tanár özvegye; Pokoly Lajos m. kir. nyug. belügyi államtitkár. A síremlék felavatása 1938. évi október 30. napján ment végbe, amikor is a gyülekezet tagjai a harangok zúgása mellett, meg-illetődött érzések között vonult ki a temetőbe Vass János, jelenlegi lelkipásztor és Hadházy Antal segéd-lelkész és a presbiterek vezetése mellett. A felavatást Vass János lelkipásztor végezte, aki megfelelő bibliai igék olvasása után, megható szavakban üjtotta fel a régóta nyugvó nagy lelkipásztor-esperes és hitvese áldott emlékezetét. Reámutatott arra, hogy ime a hálás szeretet „erősebb, mint a halál, keményebb, mint a koporsó” és bebizonyult itt is, hogy „az igaz-nak emlékezete áldott”. Felmutatta a résztvevő gyülekezet előtt, hogy az a néma sírkő beszéljen

előttük hangosan arról a soha el nem múlható háláról, tiszteletről és szeretetről, amely a porladó hamvak fölé ezt a síremléket állította.

A felavató ünnepségen megjelent a család részéről özv. Pokoly Józsefné és egyik dédunoka, Dr. Pokoly László, m. kir. postafogalmazó, akik előtt a gyülekezet nevében lelkipásztor megígérte, hogy a síremléket hálával megőrzik és gondozzák. A megható ünnepséget buzgó imádkozás és ének fejezte be.

Vass János.

Az ibrányi egyház önkéntes megajánlásból orgonát építtetett Várady Miklós rákospalotai építővel, melynek avatása dec. 4-én volt. Korocz László egyházmegyei missziói előadó végezte az orgonaavatást, Vikár Sándor tanítónőképző zenetanár művészi játékát örömkönnyek közt buzgón kísérte a gyülekezet. Örömkönnyek közt, mert az ibrányi 4100 lelkes gyülekezetnek még soha nem volt orgonája, ahol évente 110—120 a szaporulat a hozzánk áttértekkel; ez év december 6-án már a 149-iket keresztelte a lelkész. Rác Géza nagyhalászi lelkész az Igét hirdette, a helybeli lelkipásztor ismertette az orgonaépítés történetét, Református Énekkarunk közben vallásos éneket adott elő Takács Ferenc kántortanító vezetésével. Délután 5 órai kezdettel a nyíregyházi leánykálvineumi tanítónőképző lelkész gárdája gyönyörű vallásos-estét rendezett. Imádkozott Oláh Károly paszabi lelkipásztor. Agilis igazgatójuk ifj. Porzolt István nagyhatású beszédet tartott, utána egymásután jöttek a jobbnál-jobb számok, melyet a nagyszámú hallgatóság színni nem akaró tapssal fogadott. Leányénekkar több vallásos darabot énekelt Vikár Sándor zenetanár, orgonaművész szakszerű, fegyelmezett vezetésével. Ary Magdus és Pitó Rózi gyönyörű szavalata és szólóéneke következett, kellemes hangjával, melyet Vikár Sándor zenetanár harmóniummal kísért. Köröskényi János igazgató-tanító magyarruhás növendékeit mutatta be, akiket sok tapssal fogadtak. Vallásos-estét Szondy István lelkész záróbeszéde fejezte be. Végül a lelkipásztorné és a helybeli úriasszonyok szeretetvendégségen fogadták a vendégeket.

Evangélizációs hét Apagyon. Advent első hetében hitébresztő munka indult meg az apagyi gyülekezetben. A nyíregyházi gyülekezet evangéliumi lelkü segédlelkésze jött ki hozzánk: Nagyváthy József azzal a nemes céllal, hogy itt bizonyosságot tegyen Krisztusról, felfedje emberi bűneink tömérdek-ségét s megmutassa az egyedüli Szabadítóhoz vezető utat. Egy héten át mindennap ellátogatott hozzánk és naponta három alkalommal szólt a gyülekezethez. Mindennap délután $\frac{1}{4}$ órakor imaóra volt, $\frac{1}{4}$ órakor bibliakör; $\frac{1}{6}$ órakor volt az evangélizációs est a templomban, mely mindig megtelt a Krisztus után vágyó lelkekkel. Minden este a gyülekezet megtanult egy evangéliumi éneket, majd a következő evangélizációs előadások hangzottak el: „Sötétségben, békétlenségben“, „Hiábavaló hadakozások“, „Egészen egyedül“, „Megmentő kegyelem“, „A kereszt titka“, „Egy meg nem bánt találkozás“, „Egyenes ösvényen“. Minden egyes igehirdetés komoly megnyilatkozás volt s a lelkeket Krisztushoz vitte.

Segítségére volt a munkában Nagyváthy József méltó hitvestársa, aki az imaórán és énektanításban buzgólkodott, továbbá Juliska diakonissza-testvér, aki otthonukban kereste fel a gyülekezet tagjait

s így vitte el a lelkekhez a Krisztus Igéjét. A hétzáró vasárnapon 3 órakor a fiúknak Nagyváthy József, a leányoknak Juliska testvér tartott hitébresztő előadást, míg 4 órakor a férfiak és nők számára volt összejövetel, előbbieket vezetésével. Vallásos-estély zárta be a heti elmélkedést, melynek megrendezéséért a gyülekezet buzgó és fáradhatatlan lelkipásztorát: BIRTHA JÓZSEFET illeti meg a teljes elismerés. Ha Isten megsegít bennünket, a munkát továbbfolytatjuk!

Kovács Jenő.

NAGYSZALONTAI EGYHÁZMEGYE.

Kötegyán a közelmúlt időkben az ifjúsági munka érdekében gyülekezeti napot tartott. Nehéz időkben, amikor háború vagy béke kérdései forogtak kockán, jó volt ráeszmélni kötelességeinkre, amelyek anyaszentegyházunk jövődjéért érdeklődéssel hallgatta és értette meg az ifjúsági munka szükségességét, Paksy Sándor kötegyáni lelkipásztor, aki a nagyszalontai egyházmegye belmissziói előadója, azt tervezi, hogy Tamás Ferenc konventi ifjúsági lelkésszel együtt végigjárják az egyházmegye gyülekezeteit.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Tiszacséce. Azokban az ünnepnapokban, amelyeket a közelmúlt időkben átélt a magyar nemzet, az eddigi trianoni határszélen fekvő Tiszacséce népe is kivette a részét. Ünnepeztünk mi is. Alkalmi istentiszteleteket tartottunk november 5-én és 10-én. A közönség a templomot zsúfolásig megtöltötte minden alkalommal. Láttuk a felszabadult nép örömmujongását s velük együtt örültünk mi is. Áadtuk magunkat e nagy történelmi napok minden szépségének és boldogságának. Még hatása alatt állunk mindig a rendkívüli történelmi eseményeknek, hogy elérjük azt, amire pár hónappal ezelőtt még legkevésbé sem számítottunk. Megindult a magyar igazság a feltámadás útján. A világtörténelmi jelentőségű hetek és hónapok hátunk mögött vannak, de még mindig és sokáig hatása alatt állunk és fogunk állani s felejtethetetlen emlékeit egy életen át magunkkal fogjuk hordozni a bevonulásokon szerzett gyönyörű benyomásainknak. Bár az e felett érzett boldog örömmünkben el kellene némulnia minden más érzésnek, mindazáltal úgy érezzük, hogy a mi örömmünk, a mi ünnepeink nem egészen teljes, mert fáj-laljuk a még ottmaradt magyarságot: Nagyszöllős, Huszt, Técső, Visk és a többi magyar helységek, a tiszta református Verbóc, amelynek határa vissza lett csatolva, csupán a község maradt még a többi ruszin néppel együtt cseh fennhatóság alatt, míg a csehek által telepített ruszin Verbóc hozzánk lett csatolva.

Visszatérek a nálunk tartott istentiszteletek lefolyására. Megörökítésre méltónak tartom azt az éneket, amelyet ezen istentiszteletek alkalmával énekeltünk. Dallama: a 63. dicséret.

*Ez a nap, mit az Úr szerzett
Örvendezz, óh magyar nemzet,
Millió szív mind egy hitben
Mondjon hálát — Neked Isten.*

Minden szívből ima szálljon,
Ének zengjen minden szájon,
Aki e napot elhozta,
Szabadsággal megaranyozta :
Áldott legyen a nagy Isten.

*

Mennyi bútól hervadt orcád,
Édesanyánk, Magyarország.
Gondokból nőttek bérceid,
Siralimból a vízeid,
Mert fiaid rabok voltak,
Élőkért sirtak a holtak.
De míg e föld könnytől ázott
Szabadság fája kivirágzott,
Isten neved legyen áldott.

*

Jó Istenünk hála Néked
Kérünk áldd meg a te néped.
Adj belénk Istenfélelmet,
Egyetértő honszerelmet.
Szívünk s éltünket betöltse
Őseink tiszta erkölése
Fény hazánkra, Kormányzónkra,
Hírók kimenjen a világba :
Áldunk Isten mindörökké.

Orosz Kálmán,
lelkipásztor.

KÜLFÖLDI HÍREK

A felettünk átzúgott nagy idők és csodás események ezen alkalommal kivételesen nem a mi házunk fedelét tépázták meg, hanem egy olyan népnek „sásfészkébe” markoltak bele, amely sásfészeknek semm más hibája nem volt, mint az, hogy a hazugság fundamentumára építettett. Legalább is mi így látjuk! Nem lesz azonban érdektelen annak a felmutatása, hogy ezt mások hogyan szemlélik, s hogy a húszéves hazugság összeomlása más keresztyének-nél milyen hatást idéz elő?

Francia református lapnak a csehszlovákiai állam felbomlására vonatkozó cikkeiből egy kis izelítőt szeretnék adni, mindnyájunk „épülésére” és mihez-tartás okából. Íme, az írás :

„Mindenekelőtt állapítsuk meg, hogy nincs a világon nép, amely — részint az Európa történetében játszott fontos szerepére, részint saját egyéni kiválóságaira való tekintettel is — több csodálatot és tiszteletet érdemelne, mint éppen a csehek! Csehszlovákia feldarabolása úgy a csehszlovákiai egyházakra, mint ezek tagjainak nagy számára : tragikus következményekkel jár. Éppen azért a Fédération Protestante de France a csehszlovák prot. egyházak szövetsége elnökéhez : Osusky püspökhöz baráti szótartól intéz úgy a nevezett egyházak, mint az egész csehszlovák nemzet számára, amely nemzet a legfájdalmasabb áldozatok vállalása által a béke fennmaradását lehetővé tette. Azonban a rettenő jenyegetések halása alatt létrejött megegyezés árát a csehszlovákiai egyházaknak is fizetniök kell. (Ezekután a csehszlovákiai egyházak multjára tér ki, a cseh testvérek nagy térhódításairól is bőséges beszámolót adva és még a.t. is kiemelve, hogy : Szlovákiában a reformátusok, számszerint kb. 240.000 lélek, magyarok, vagy elmagyarosított szlovákok voltak.)

A „tolális állam” (Németország!) a legdurvábban, a legkegyetlenebb módon éppen azt az államot sújtotta le (Csehszlovákia!), amely állam a kisebbségek iránt a legjobbhízemű és a legnagyobb mértékben magatartást tanúsította — úgy a bármely

denominációhoz tartozó keresztyének, mint a zsidók iránt mindig a legliberálisabban viselkedett; s amely állam a maga protestáns alattalói számának és kvalitásainak miatta a mi rokonszenvünket a legteljesebb mértékben megnyerte! Ebben az államban a vallásos szempontokat tekintve, senkinek se lehetett panaszja.

Párisi professzorok és lelkészek gyakran ellátogattak Prágába és viszont. Theologiai fakultásainkon számos cseh és szlovák ösztöndíjas diák tanult. Díjonban és Saint-Germainben a kormány által kiküldött ösztöndíjas diákok és diákdeánok száza i tanultak (!!).

Szlovák testvéreink igen kényes helyzetben vannak, mivel a Tisso abbé kormánya kifejezetten klerikális. Szlovákia reformátusai, akik sohasem szüntek meg „irréduciábilis” lenni (e szó egyik jelentése : makacs, önfejű!) boldogan fognak visszatérni a magyar kálvini egyházba.

A népeknek ez az átterelése, amelyet az „önrendelkezési jog” nevével ékesítenek, ez a menekülés, ez a megoszlás a romlásnak és igazságtalanságnak egész tömegét vonja maga után, a lelkekben pedig mély megrendülést okoz. Ezt mutatja egyebek mellett az a köszönőlevél is, amelyet Prágából Franciaország egyik legteljesebb barátja írt : „Nem is tudja elképzelni, hogy mennyi szenvedünk! Az egyellen, amit tehetünk : az elkövetett igazságtalanság miatti tiltakozás! El sem tudja képzelni azt a rettenő csapást, ami a munkánkat érte ; azt a vesztéséget, amelyet egyházunk szenvedett és még szenvedni fog.”

Ez a súlyos vesztés indította az „Alliance universelle”-t is arra, hogy a csehszlovák komitétához egy bensőséges hangú részvételt intézzen. „... Mindenekelőtt a csehszlovák nép csodálatos fejteltségének, a türelmetlen erőszak módszereivel szemben tanúsított méltóságának, elnöke és kormánya hősies magatartásának köszönhető, hogy Európa nem borult lángba és vérbe... A müncheni tárgyalások által megvalósított megegyezés nem a kölesönös áldozathozatal jegyében történt, hanem úgy, hogy minden áldozatot egy kis, bátor és érdemes nemzetnek kellett meghoznia, amelyet még azokra a tárgyalásokra sem hívtak meg, amelyek az ő sorsáról döntöttek. (!!) Isten áldja meg az önök nemzetét, amelyet mi szeretünk és csodálunk...”

Ki győzött, ha nem Csehszlovákia? — Ő győzött minden legyőzőjével szemben, amelynek most koronát fonnak! (A győzőknek t. i.) Egy népnek és kormányának a részéről a fejteltségnek és a lemondásnak csaknem emberfeletti példája ez! „Űlt voltam Varsóban, ama pénteki napon, ahol Lengyelország a vonagló áldozatra sakál módjára készült rávetni magát, Berlinben is „űlt voltam ama szombati napon, ahol elszorult torokkal szemléltem a béke győztesének diadalútját, a legnap még halálra vált tömeg örjöngése közepette...”

Értékek hallak meg itt, emberi és keresztyéni értékek! Ha egy francia újságíró 1914-ben az istenkáromlásnak nem minden vonása nélkül — ezt írhatta : „Franciaország az emberi szabadság Krisztus-nemzete”, — kimernék-e mondani, hogy : „Csehszlovákia ma a béke Kr i s t u s - n e m z e t e?...”

Eddig az írás!... Magáért beszél, sok kommentár nem kell hozzá. Az utódállamok, különösen Franciaországban, Svájcban és Angliában már a háború előtt (amikor még nem voltak utódállamok!) olymértékű tervszerűséggel dolgoztak, már kiépített kapcsolataikat a háborúnak rájuk nézve szerencsés bevégeztével annyi tervszerűséggel építették ki, hogy a fenti, előttünk érthetetlen ömlengésekre valóban rászolgáltak! S hogy az a sokat emlegetett rokonszeny és csodálat fegyveres támogatásban is meg nem nyilvánulhatott, annak oka Isten kegyelme és akarata mellett, ill. ezekből folyólag az, hogy a németiség félelmetes erejével szemben a nagyhatalmak megtorpantak és szívesen nyújtottak békejobbot, mert látták, hogy muszáj...

Fenti sorok elolvasása után bizonyára sokunknak a lelkéből néhány olyan kérdés fakad, amelyre valahonnan választ szeretnénk kapni!

A magyar református egyház húsz évvel ezelőtt amikor a „sakál” szerepét éppen a most siratott utódállamok játszották : kapott-e ilyen hangú biztató sorokat?...

Hány magyar református, általában protestáns

ifjú tanul külföldi egyetemeken?... Nem jó lenne ezekről évről-évre részletes névsort közölni az egyházi lapok hasábjain? Legalább tudnánk: ki melyik órhelyen végzi az Isten által részére kijelölt jó munkát...

Protestáns színezetű nagyhatalmaknál működik-e egyetlenegy követségünk, amely mellé református lelkész lenne beosztva, minden lehető kapcsolatra minél teljesebb ápolása céljából?...

Mit lehetne tenni abból a célból, hogy evangéliumi egyházainkat jobban megismerjék és méltányolják?... Nem lehetne-e pl. havonként egy többnyelvű „bulletin d'information“-t kiadni, amely mindazt tartalmazná, amelyet az arra leghivatottabbak ítélete szerint tartalmaznia kell?

Végül és mindenekelőtt: a magyar református egyház külügyi bizottsága a jelenlegi világgraszáló események hatása alatt, tisztán a teljes igazság feltárása céljából nem bocsáthatna-e ki egy *többnyelvű memorandumot*, amelyben a nyugati protestáns közvéleményt (annak legalább egyrészét!) eddigi *égbekiáltó tudatlansága felől tények feltárása* által felvilágosítani megpróbálná?...

Kisújszállás, 1938 nov. 22.

Nagy László.

K Ü L Ö N F É L É K

OLVASÓINKHOZ!

A Szerkesztőség és Kiadóhivatal jelentése.

Örömmel jelentjük kedves Olvasóinknak, hogy 1939 január hó elsejétől kezdve az Isten jóvoltából ötvenkilencedik évfolyamába lépő *Debreceni Protestáns Lap*, havonta kétszer, minden hó elsején és tizenötödikén fog megjelenni.

Az Egyházkerület már egy pár évvel ezelőtt hozott illyértelmű határozatot. De az idők mostoha járása, a mindnyájunkra keményen nehezedő rossz gazdasági helyzet lehetlenné tette a terv megvalósítását. Igaz, hogy az idők „gonoszak“ még most is; de tovább nem halasztható az a jogosult kívánság, hogy Egyházkerületünk életéről a gyülekezetek idejekorán értesülést szerezzenek; — a szinte naponta felmerülő életproblémákkal szemben információt vagy irányítást nyerjenek, s gondolataink kicserélése által, egymás hitéből hitbéli növekedést nyerhessünk mindnyájan.

Bár a *Lap* havonta kétszeri megjelenése is nagy vívmány és nyereség: mégis meg kell állapítanunk, hogy az igazi, normális rend az volna, ha hetenkint jelenne meg a *Lap*. Az utóbbi pár évtől eltekintve, így volt ez a múltban mindig s így kell annak lenni újra és minél előbb.

Ha egyébire nem gondolnánk, csak a hivatalos közleményekre és a pályázati hirdetésekre, már akkor is megállapíthatnók, hogy a *Lap* minél gya-

koribb megjelenése, egymillió lelket számláló Egyházkerületünk életében elengedhetetlen. De itt sokkal többről s nagyobb dolgokról van szó. Arról, hogy egyházi közéletünk Isten Lelke által ihletett vezetői és minden felelős tényezői, a *Lap* fórumán elmondhassák véleményüket, vagy idejekorán fel-emelhessék kiáltó szavukat, ha kiállaniok kell.

Lelki felgyűlésre s a Lélek gazdag kiáradására van szükség e jelenvaló világban. Isten kegyelme, ötvennyolc éveken át eszközül választotta szerény *Lapunkat*, az Ő országa és látható Anyaszentegyháza építésében... Hordozzuk alázatos imádságunkban ezt a gondolatot: vajha a jövőben is betölthetné ezt a szent hivatását a *Debreceni Protestáns Lap*.

Mindenki belátja, hogy ennek a munkának az elvégzése nem egy-két ember dolga. Érezzék Isten előtti felelősségüket mindazok, akik örállókul tettek az Úr Sionán. Jöjjenek közös munkára, közös építésre. Tegyük a mi *Lapunkat* a kor színvonalán álló, élénk és változatos, de mindig mélyen szántó és sohasem felszínes sajtóorgánummá. A Szerkesztőség teljes odaadással vállalja a nagy és felelős megbízatást.

Végül a *Kiadónak* is van egyellen szava. Az eddigi előfizetési díj havi egy példányra szólt. Nagyon mérsékeltek vagyunk, ha a havi két lap-példány után ötven százalékos előfizetési díjat jelentünk be. A *Debreceni Protestáns Lap* nem üzleti vállalkozás. El merjük mondani, hogy a *Lapot* bekerülési árért adjuk s azt reméljük, hogy lelkieken annyit nyújtunk, ami közelről sem áll arányban a szerény anyagi térítéssel... Kérjük olvasóinkat, fogadják megértéssel ezt a minimális díjemelést.

Legyen Isten áldása e nagymúltú s szép jövőre tekintő *Lapon*, annak hű olvasóin és megértő szívű pártfogóin.

*A Debreceni Protestáns Lap
Szerkesztősége és Kiadóhivatala.*

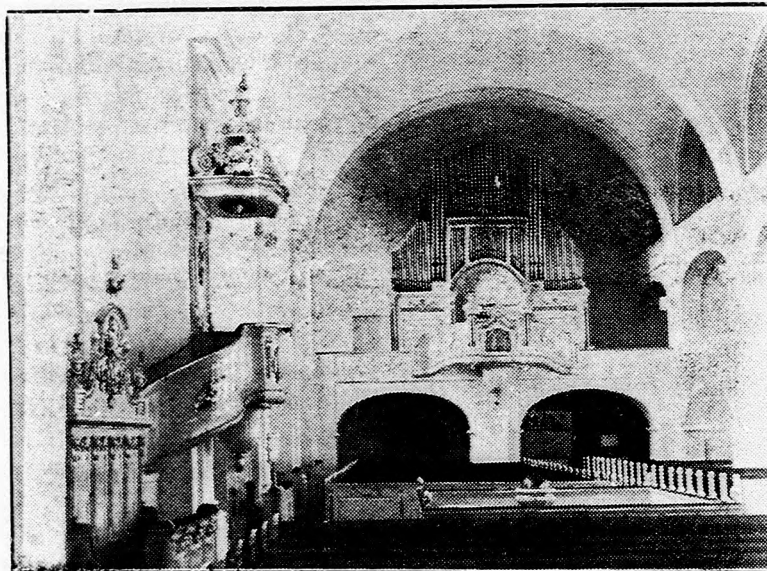
Vitéz dr. Bessenyei Lajos, debreceni főgimnáziumunk volt igazgatója, nyug. tankerületi főigazgató, azt a megtisztelő megbízatást nyerte a kultuszminisztériumtól, hogy a felszabadult Felvidék közép- és középfokú iskoláit látogassa meg, azok állapotát behatóan tanulmányozza, róluk a miniszternek tegyen jelentést s felettük tartson rendszeres felügyeletet. A nagyjelentőségű megbízatás megtisztelő nemcsak vitéz Dr. Bessenyei Lajosra, de református egyházunkra is, melynek ő tanári és igazgatói pályafutásán szolgálatában állott s e szolgálat értékével egyházi közéletünkben őszinte tiszteletet és megbecsültetést vívott ki magának. Nemzeti kultúránk megépítésére s a szétszórt csontok egybegyűjtésére irányuló új munkakörében Isten áldását kérjük életére.

Új alapítvány a Kollégiumnak. A kollégiumi igazgatói hivatalhoz újra szép alapítványról érkezett levél, Dr. Kiss István püspökladányi ügyvéd, Hajdú vármegye tb. főügyésze elértéktelenedett 10,000 koronás alapítványát 1000 P beküldésével felélesztette. Nemes elhatározását a következő sorokkal jelentette be: „A négy évszázados dicső multját ünneplő Kollégium iránt érzett mélységes hálától indítva, az 1906—10. iskolai években, mint joghallgató az Alma Mater sok jótéteményét élveztem, egész életemre kiható, formáló erejét mindvégig éreztem s érzem, az 1922 szept. 12. napján kelt alapítólevéllel tett s időközben értéktelenné vált alapítványom refundálására az abban meghatározott rendeltetéssel egyezzer pengő alapítványt óhajtok tenni. Az alapítólevél másolatát mellékelten van szerencsém megküldeni, egyidejűen postán a Kollégium pénztára címére ezen levelemre hivatkozással átutaltam 1000 pengőt. Kérem méltóságodat, hogy ezen alapítványt elfogadni méltóztassék. Isten áldása legyen az ősi Kollégiumon, annak nemes vezetőségén! Fogadja méltóságod mély tiszte-

2 P. A bárándi református egyház presbitériuma szintén 100 pengőt szavazott meg az alapra. Fogadják a nemes alapítványtevők és adományozók a kollégiumi igazgatóság hálás köszönetét. Jó szívükért pedig áldja meg őket a jóságos Isten. Debrecen, 1938 dec. 15. *Jakucs István*, c. koll. igazgató.

Használjuk a kollégiumi jubileumi bélyegeket!
A jubileumi szép bronz emlékérmek 3 P 50 f-ért kaphatók a MÁV-menetjegyirodáknak és Debrecenben, a kollégiumi kapusnál.

Kereszt az iskolákban. A székesfővárosi tanítók azzal a javaslattal fordultak a székesfőváros polgármesteréhez, hogy Budapest iskoláinak tantermeiben hivatalosan és mindenütt függesztessék ki a keresztet. A javaslat megjelenése után a Református Élet november 19-i számában Muraközy Gyula, a Református Élet felelős szerkesztője nyílt levélben fordult Dr. Szendy Károly polgármesterhez és a nyílt levélben azt kérte, hogy a kereszt kifüggesztésére irányuló javaslat vétessék le a napirendről. Mert bár a reformátusság — írja — a kereszt népe, a

A műemlékké nyilvánított gyomai református templom belseje az újjáépítés után.
 Az orgonát tervezte: Papp Zsigmond gyomai kisgazda-presbiter.

letem kifejezését, mellyel vagyok Püspökladány, 1938. évi december hó 7. napján, alázatos szolgája: *Dr. Kiss István* s. k., ügyvéd, püspökladányi lakos.”

A Debreceni Protestáns Lap novemberi számában, a 298. lapon nyugtázott adományokon kívül, a kollégiumi jubileumi alapítványra azóta a következő összegek érkeztek: Püspökladányi Hitelszövetkezet 100 P, Veress Bálint nyug. református lelkész Debrecen 50 P, Detek, református egyház 3 P, Nagyrév, református egyház 10-10 P, Jászkiás, református egyház 100 P, Alsóseged, református egyház 5 P, Tiszaföldvár, református egyház 120 P, Karcag, református egyház 100 P, Baktalorántháza, református egyház 50 P, Kuncsorba, református egyház 5 P, Tiszaszalók, református egyház 10 P, Kishodos, református egyház (4 évig ígéri) 10 P, Derzsi Imre református lelkész, Hajdúdorog 10 P, Kiskunlacháza Hitelszövetkezet

kereszt mögött olyan történelmi emlékek és valóságok állanak, amelyek miatt a református egyház nem tud egyetérteni a kereszt kifüggesztésével... Ezúttal csak ennyit közlünk erről a tárgyról; de elhatározott szándékunk, hogy a kérdéshez még visszatérünk.

Harsányi Pál békésbánáti esperes, gyulai lelkipásztortestvérünknek egyszerre két leánya kötött házasságot november 17-én, a gyulai református templomban: Margit Dr. ifj. Rácz Jenő okl. református lelkéssel, Katalin Lutter Béla okl. vegyész-mérnökkel. A ritkaság ünnepélyre a templomba sereglett Gyula város egész társadalma. Az esketési szolgálatot Dr. Révész Imre püspök végezte.

A debreceni Dóczi-tanítónőképzőintézet Ifjúsági Vöröskereszt- és Leányegyesülete folyó évi november hó 5-én irredenta ünnepélyt rendezett, melynek jövedelmét egy felszabaduló felvidéki falu református

növendékei felségélyezésére fordítja. Az ünnepély sikerét mutatja, hogy a bevétel 281.15 P volt. Az anyagi siker mellett nem homályosult el az erkölcsi siker sem, mert az ünnepély megerősítette a hallgatóságban a felszabaduló testvérek iránti szeretetet, áldozatkészséget és felelősségérzést.

Nines több nyilvános istentiszteleti hely Szovjet-oroszországban. Most csukták be ugyanis az erre szolgáló, utolsó templomot, a XVII. században épült Péter Pál-templomot. Így győz látszólag a sátán! Hisszük azonban, hogy ezzel az intézkedéssel nem tudták elzárni a híveket Istennek lélekben és igazságban való imádatától.

Baksay Sándornak, a kiváló püspöknek és írónak emlékoszlopot állít fel Csurgón a dunántúli református egyházkerület. Medgyasszay Vince püspök körlevélben hívta fel az egyházkerület gyülekezeteit az adakozásra.

Kelly James, a vasárnapi iskolai világszövetség elnöke november hó 9-én Budapesten járt és tárgyalásokat folytatott a magyar vasárnapi iskolai szövetség vezetőségével s kilátásba helyezte, hogy a szövetség az átmeneti időben segítségére lesz a magyar vasárnapi iskolai munkának. Kelly James megígérte, hogy nem sok idő múlva visszatér.

Gyülekezeti böjtöt rendelt el a veszprémi egyházközség presbitériuma a reformáció ünnepi hetétől kezdődően és felhívta a híveket a Szentírás naponkénti olvasására, valamint arra, hogy a hét egy napján, lehetőség szerint csütörtökön, a legegyszerűbb és legolcsóbb módon táplálkozzanak s az árkülbözetet juttassák el az egyház pénztárába, segítségére lévén ezáltal is az egyháznak.

Egyévi fáradságos munkámat rontotta le a falu korcsmájában rendezett műkedvelő előadás és az azt követő táncmultság — panaszolta nemrég egy lelkipásztor. — Ugyanilyen panasszal fordult hozzánk egy édesanya is. Népművelők, ifjúsági vezetők ügyeljenek arra, hogy a falu ifjúsága csak nemes érzéstől áthatott, vallásos vagy hazafias színműveket, tiszta erkölcsű és magyaros zamatú jeleneteket adjon elő. Üzenjünk hadat minden erkölcsromboló léha szórakozásnak. Ne játsszunk a tüzzel!

A visszaesatolt Felvidéken 200,000 református él, mintegy 260 egyházközségben. Erős a reménységünk, hogy velük nemcsak számszerint gyarapodott meg híveink tábora, hanem a megpróbáltatások alatt megedzett hitük és olthatatlan buzgóságuk a magyarországi lankadt hitéletre is frissítőleg fog hatni.

Üveges Zoltán orgonakészítő nevét már az egész egyházkerületben előnyösen ismerjük. Maga a debreceni egyház is vele gondoztatja összes orgonáit évtizedek óta. Vidéken is számos helyen épített és karbantart orgonákat. Nemrég látogatást tettünk műhelyében, hol egy nyole-szóló változatú, pneumatikus és mechanikus orgonája készen áll, melyet a mester megrendelés nélkül készített eladásra. Teljes elismeréssel vagyunk iránta és felhívjuk reá a gyülekezetek figyelmét; ahol azonnal akarnak orgonát beállíttatni, ez készen áll és bármely percben igényelhető. Ugyancsak bemutatott előttünk két saját készítésű kitűnő harmóniumot. Minden érdek nélkül, gyülekezeteink iránti teljes jóakarattal ajánljuk.

Betegségélyezés és az ORJÓ. Református Jóléti és Gazdasági Társulatunk Igazgatóságához többször és többen fordulnak azzal a kérdéssel, hogy foglalkozunk-e betegségélyező biztositással. A helyzet az, hogy ma már majdnem mindenfelé foglalkozásbeli részére történt vagy társadalmilag vagy kormányhatóságilag valamelyes betegségi biztositás. A magunk szétszórtsága és szegénysége nem teszi lehetővé, hogy egy pénzügyileg és biztositástechnikailag komolyan alátámasztott általános és református betegségélyező intézményt lehessen felállítanunk és fenntartanunk. Szűkebb körben azonban, a lelkészi családok betegségélyezésére, Jóléti Társulatunk még 1927. évben készített egy tervezetet, melyet a Zsinat a IX. tc. 38. §-ban törvényerejűvé tett, a Konventre bízván a végrehajtást. A Konvent van tehát hivatva arra, hogy ez intézményt létrehozza, felismervén annak sürgősségét.

GYÁSZROVAT

KULIN IMRE

Bánhegyesi Kulin Imre nyug. ítélőtáblai tanácselnök, konventi és zsinati tag, a debreceni református egyházmegye nagyon szeretett és tisztelt gondnoka életének 78., egyházmegyei gondnokságának 17. esztendejében november 24-én meghalt. Temetése november 27-én vasárnap délután 3 órakor történt a debreceni Köztemető diszravatalozó termében tartott gyászszertartással. A temetési szolgálatot Dr. Révész Imre püspök és Dr. Szász Imre, a debreceni egyházmegye esperese végezték.

Az elhunyt nagyérdemű gondnok 1861 márc. 1-én Erendréden született, atyja szintén Imre, törvényszéki elnök, erendrédi földbirtokos, anyja gencsi Gencsy Borbála. Tanulmányait a nagykarolyi piarista gimnáziumban kezdte, a gimnáziumi két felső osztályt és a jogot a debreceni Kollégiumban végezte. Húszéves korában az igazságügy szolgálatába lépett, mint joggyakornok Huszton. Huszonkét éves korában feleségül vette farkasfalvi Vekolinszky Rózsát. 1887-ben albiró Zilahon, itt éri bírói kinevezése. 1902-ben Erzsébetvárosban táblabíró lesz, 1909 március 15-én teszi le az esküt, mint debreceni törvényszéki elnök. 1914 június 15-én Kassára nevezik ki táblai tanácselnöknek. A csehek kassai bevonulásakor a kötelezővé tett hűségesküt letenni semmi körülmények között nem volt hajlandó és kérte az áthelyezését olyan területre, ahol nem lesz megszállás. A minisztérium 1920-ban Debrecenbe helyezte s itt szolgált 1931. évben történt nyugdíjbevonulásáig.

Feleségével 51 esztendeig élt ideálisan szép családi életet. Házasságából 13 gyermek született, a közel 800 éves történelmi multra visszatekintő Kulin-nemzetség 13 szép reménysége, akik közül 11 élő gyermek és 16 unoka és 2 dedunoka siratta a kiterjedt rokonsággal együtt a felejthetetlen családfőt.

Az egyházi életben is vezetőszerpet töltött be. Édesatyja nyomdokain haladva, aki a nagykarolyi egyházmegyének volt a gondnoka és a reformáció óta református anyaszentegyházunkhoz állhatatosan ragaszkodó Kulin-ösök példáját követve állandó érdeklődéssel kísérte egyházunk ügyeit. Amikor a debreceni református egyházmegye 1921-ben vállaira helyezte a gondnoki tisztség terhét, örömmel vállalta,

mint hithűsége megbizonyításának ünnepi alkalmát. A Kollégium, a Zsinat, a Konvent körében buzgó munkakészséggel és páratlan munkaképességgel végezte szolgálatait. Nemzethűségét, faji öntudatát, kristályos kálvinista karakterét, a nagy nyomorúságok idején is megmaradó tiszta magyar humorát, a legszövevényesebb ügyben is biztosan látó és intézkedő judiciumát, a széles keretű tárgyi tudását, tévedhetetlen emberismeretét, megértő jóakarátát soha el nem felejthetik azok, akik szíve és egész egyénisége sugárzási körébe kerültek. Emlékét szívünkbe zártuk és hűséges kegyelettel ápoljuk.

A B. F. R. A.

Csánki János, cuni református lelkipásztor, 55 éves korában váratlanul elhunyt, folyó évi november 21-én. Özvegye, öt árvája és gyülekezete gyászolja a hű pásztor távozását. A B. F. R. A.

Id. Koszorús Ferenc, nyug. honvédezedes, debreceni egyházségi tanácsos, 81 éves korában, csendesen elhunyt. Messze kiterjedő családi körébe több lelkészcsaládunk is bekapcsolódik. Hivatása magaslatán álló tiszt, mélyen vallásos érzésű egyháztag, önfeláldozó családfő volt a megboldogult. A B. F. R. A.

Lénárt István, a derecskei református egyház igazgató-tanítója, számos egyesület és intézmény vezetője és tagja, munkás élete 55., tanítói működése 35. évében, rövid, súlyos szenvedés után, folyó évi november hó 21-én elhunyt. Kiváló tanerő, egyházának erős oszlopa dőlt ki az élők sorából. Kegyelettel őrizzük emlékét. A B. F. R. A.

Özv. Némethy Jánosné szül. Ponevács Margit, volt körösszakáli lelkész özvegye, áldásos élete 65., özvegye 5. évében, hosszas szenvedések után, november 25-én elhunyt. Három árvája gyászolja. A B. F. R. A.

Özv. Kiss Bertalanné szül. Vincze Emma, volt szatmári esperes özvegye, áldásos élete 64., özvegye 26. évében, hosszas szenvedések után Debrecenben, folyó évi december 5-én csendesen elhunyt. Hat fia gyászolja, kiket nagy önfeláldozással nevelt s mindnyájukat el is indított az élet útján. Egyik fia a szatmári gyülekezet új lelkipásztora. Legyen emléke áldott. A B. F. R. A.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

4920—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a kollégiumi jubileumi postabélyegek használatáról.

Tudomásulvétel céljából értesítem egyházi és iskolai hatóságainkat, hogy a debreceni Kollégium fennállásának 100 éves évfordulója alkalmával kiadott postabélyegeknél a Tiszántúl valamennyi postahivatalánál való árusítása tárgyában a m. kir. kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium folyó évi november hó 14-én kelt 125.755—1938. IV. 3. számú rendeletével úgy intézkedett, hogy az említett bélyegekből az irántuk mutakozó kereslet kielégítésére szükséges mennyiséget valamennyi postahivatal megrendelheti. A debreceni m. kir. postai igazgatóság pedig 4. C. 1044—1938. sz. a. arról értesített, hogy a tiszántúli összes postahivatalokat a m. kir. posta értékcikkraktára hivatalból fogja megfelelő készlettel el látni.

Ismételten felhívom tehát egyházi és iskolai hatóságainkat, hogy mindaddig, amíg ezek a postabélyegek forgalomban lesznek, minden levelezésüknél a kollégiumi jubileum alkalmából kibocsátott bélyegeket használják, a postahivataloknál ilyen bélyegeket kiszolgáltatásához ragaszkodjanak és hassanak oda, hogy híveink is ilyen bélyegeket használjanak.

Debrecen, 1938 november 23.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5312—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a konventi iskolaügyi határozatok végrehajtása tárgyában.

Felhívom a nagytiszteletű esperes urakat, hogy az Egyetemes Konvent elemi iskolai tanügyi határozatainak végrehajtását ellenőrizzék, az iskolaszéki elnök urakat pedig utasítom az előbb jelzett határozatok végrehajtására.

Debrecen, 1938 november 15.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5529—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a „Tiszántúli Református Egyházkerület Története“ című munkáról.

Többfelől jövő ismételt érdeklődésre van szerencsém közölni, hogy a Nagy Károly Grafikai Műintézete (Debrecen, Ferenc József-út 49.) által kiadni szándékolt „A Tiszántúli Református Egyházkerület Története“ c. mű írása, szerkesztése és kiadása a tiszántúli református egyházkerület, vagy bármely más magyar református egyházi hatóság, testület vagy társaság megbízása és felhatalmazása nélkül történik, illetőleg tervezetlik. A műért tehát minden anyagi, erkölcsi, tudományos és irodalmi felelősséget, illetőleg kockázatot kizárólag annak írói, szerkesztői és kiadója viselnek és fognak viselni.

Ebből az is következik, hogy a lelkipásztor uraktól a mű számára kért adatszolgáltatás nem hivatali ténykedésük körébe, hanem kizárólag magán elhatározásuk döntése alá tartozik, amelyet énnekem negatív irányban befolyásolni nincsen jogom, de viszont pozitív irányban befolyásolni sem kötelességem.

Annyit azonban jogom is, kötelességem is — szintén többfelől jövő érdeklődésre — lelkipásztortestvéreim tudomására adni, hogy magam e vállalkozás céljával, elgondolásával, módszerével sem tudományos, sem gyakorlati szempontból nem értemtel elvitelt fogva egyet — és most, állítólag módosított formájában sem értek egyet. Tehát támogatására sem voltam és nem is vagyok hajlandó semmiféle formában.

Debrecen, 1938 november 23.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5697—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a hazafias és katonai ünnepekkel kapcsolatos istentiszteletek és zászlószentelések alkalmával tanusítandó magartatás tárgyában.

Tudomásulvétel céljából közlöm a lelkipásztor urakkal, hogy a református Egyetemes Konvent elnökségi tanácsa Budapesten, 1938. évi november hó 19. napján tartott ülésében 9. szám alatt a következő határozatot hozta:

1. Az elnökségi tanács kívánatosnak tartja, hogy a nemzeti és társadalmi ünnepek egyházi része az egyes felekezetek templomában menjen végbe, annak az elvnek a szigorú alkalmazásával, hogy a különböző felekezetek

istentiszteletein az ünnepséget rendező testület vagy hatóság vezetője és tagjai egyházi hovatartozásuk szerint vegyenek részt. Óvást emel minden olyan gyakorlat ellen, amely akár egyik, akár másik felekezet templomi szertartását főistentiszteletté kívánna emelni.

2. A nemzeti, illetőleg társadalmi ünnep maga minden egyházi szolgálat nélkül, tisztán világi keretek között menjen végbe.

Ha valahol lehetetlen elkerülni azt, hogy magán az illető nemzeti, illetőleg társadalmi ünnepen egyházunk lelkipásztora vallásos szertartást végezzen, azt végezze anélkül, hogy másfelekezeti lelkészek tüntető távolmaradásáról tudomást venne.

3. Elnökségi tanácsunk az Istentiszteleti Rendtartásban lefektetett alapelvek szemelött tartásával kimondja, hogy szigorú értelemben vett zászlószentelés református hitünk szerint nincs, mert mi tárgyakat csak annyiból szentelünk fel, hogy az élő Isten és az Ő egyháza rendeltetészerű szolgálatára ajánljuk fel. Ilyen felajánlás azonban mindig gyülekezeti istentiszteleti aktus, ahol igehirdetés hangzik és könyörgés tételik. Az igehirdetés és könyörgés tárgyai az Istennek azok a javai és ígéretei, amelyek szolgálatára az illető tárgy rendeltetett.

Kerüljük el tehát az áldó formulákat, még inkább cselekvényeket és mozdulatokat, mert ez a sacralis és magikus szentelés képzetét ébresztené fel. Isten Szent Lelke szentel meg mindent, amiben közvetve vagy közvetlenül, személyes formában vagy átvitelrel, lélek él.

Debrecen, 1938 november 29.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5708—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a nagytiszteletű Esperes urakhoz.

Az érdekeltekkel leendő közlés végett tudatom, hogy az I. lelkész-képesítő szóbeli vizsgálat idejéről 1939 február 7 (hetedikén) délelőtt 9 órát, a II. lelkész-képesítő szóbeli vizsgálat kezdetéről 1939. évi február hó 14 (tizenharmadikán) délelőtt 9 órát tűztem ki. Mindkét vizsgálat a debreceni Kollégium épületében tartatik. Az I. lelkész-képesítő zárthelyi írásbeli vizsgálat február hó 6 (hatodikán) d. u. 3 órától, a II. lelkész-képesítő zárthelyi írásbeli vizsgálat február 13 (tizenharmadikán) délelőtt 9 órától tartatik. Az I. vizsgálatra jelentkezni kell február 6-án délelőtt 11 órakor a lelkész-képzőintézet igazgatójánál, ennek hivatalában (Kollégium), a II. vizsgálatra jelentkezni kell február hó 13-án reggel 8 órakor Uray Sándor egyházkerületi lelkési főjegyzőnél, a kollégiumi Balogh Ferenc-teremben. Mind az I., mind a II. vizsgálatra jelentkezők a vizsgálatot megelőzőleg egy hónappal tartoznak okmányait (theologiai végbizonyítványuk, illetve I. lelkész-képesítő vizsgálati bizonyítványt, az összes szolgálati bizonyítványok, a theol. tanfolyam bevégezése, illetőleg az I. lelkész-képesítő vizsgálat letétele óta) a lelkész-képzőintézet igazgatóhoz, illetve az egyházkerületi lelkési főjegyzőhöz (Debrecen, Révész-tér 2. szám) beküldeni, hogy az esetleges hiányok pótlására idő álljon rendelkezésre.

Egyben közlöm, hogy II. lelkész-képesítő vizsgai bizottság csak olyan szolgálati bizonyítványt fogad el a vizsgára bocsátásnál, amelyben nemcsak a segédlelkészi szolgálatra történt bejegyzés, hanem legalább kétévi időtartamra a lelkészi szolgálatnak az igazolása benne foglaltatik.

Közlöm továbbá, hogy a II. lelkész-képesítő vizsgálatra gyakorlati biblíamagyarázatból Lukács evangéliuma van kijelölve a Szabályzatban előírt szöveggént. Pót- vagy javítóvizsgások azonban azt a bibliai könyvet magyarázhatják, amelyből első alkalommal tett II. lelkész-képesítő vizsgájukon feleltek.

Debrecen, 1938 november 3.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5710—1938. szám.

KÖRLEVÉL.

Nagytiszteletű Esperes úr!

Az érdekeltekkel leendő közlés kérésével tudatom az 1939. év őszén és az 1940. év február havában tartandó lelkész-képesítő vizsgálatok házi dolgozatainak tételait a következőkben:

I. lelkész-képesítő vizsgálatra:

1. Újszövetségi írásmagyarázatból: „A feltámadásról szóló szakaszok magyarázata.”

2. Bibliai vallástörténetből: „Mózes élete és vallásalapító működése. (Forráskritikai és összehasonlító vallástörténelmi szempontok érvényesítésével).”

3. Keresztyén hittanból: „A hit és jócselekedetek viszonya.”

E tételek közül egyet a jelölt kidolgozván, dolgozatát legkésőbb 1939 június 1-re, illetőleg az 1940 februárjában vizsgálatot tenni szándékozók 1939 november 1-re a lelkész-képzőintézet igazgatóhoz beküldeni tartoznak. A dolgozat tisztán és olvashatóan írva, bekötve, a források megnevezésével nyújtandó be.

II. lelkész-képesítő vizsgálatra:

1. Értekezés a következő négy tétel valamelyikéről:

a) A belmisszió tárgyköréből: „Szabó Aladár és a magyar belmisszió.”

b) Valláspedagógiából: „Zwingli valláspedagógiája Zwingli művei alapján.”

c) Egyházjogtanból: „A magyarországi vallásfelekezetek közti jogkülönbségek.”

d) Egyháztörténetből: „Tetszesszerű XVI. századi magyar református theologiai, általában vallásos író életének és műveinek az elsődleges forrásokból ismertetése.”

2. Egyházi beszédek textusáról: „Elmenyén pedig tanuljátok meg, mi az: Irgalmasságot akarok és nem áldozatot. Mert nem az igazakat hívogatni jöttem, hanem a bűnösöket a megtérésre. Máté ev. 9:13. v.”

3. Gyakorlati biblíamagyarázat textusáról: „Malakiás könyve 4. rész 1—6. vers.”

4. Kátémagyarázatul: „XXXVII. Úrnapja 101., 102. kérdés. (Krisztus Isten egyszülött fia és Urunk).”

Az egy (1) pont alatti értekezés külön s a 2., 3., 4. pont alattiak ismét külön, tehát a négy dolgozat két kötetbe kötve, a fentebb I. alatt írt módokon és határidőig nyújtandó be az egyházkerületi lelkési főjegyzőhöz (Uray Sándor, Debrecen, Révész-tér 2. sz.).

A dolgozatokkal egyidejűleg küldendő be a lelkész-képzőintézet igazgatóhoz, illetőleg az egyházkerületi főjegyzőhöz 60 (hatvan) pengő vizsgálati és pecsétdíj és 20 fillér kézbesítési díj is. Tudatom az érdekeltekkel, hogy az illetéki díjszabás alapján az I. lelkész-képesítő oklevélre 2 P-s, a II. lelkész-képesítő oklevélre pedig 10 P-s okmánybélyeget kell felragasztani, amelyeknek ára a vizsgálati és pecsétdíjjal együtt szintén beküldendő.

A dolgozatok beadásának határidejéhez szigorúan ragaszkodom s meghosszabbításának csakis egyénenkénti kérelemre és kizárólag abban az esetben adok helyet, ha a jelölt orvosi bizonyítvánnyal, vagy egyéb hitelt érdemlő módon igazolja, hogy súlyos betegség, vagy ezzel egyenértékű „vis major” miatt volt képtelen dolgozatait a kellő időben benyújtani.

Debrecen, 1938 november 29.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5715—1938. szám.

KÖRLEVÉL.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úrnak 83,700—1938. VI. ü. o. szám alatt a nemállami segéd-, helyettes- és kisegítő-tanítók államszegélyének gyorsultványozása tárgyában valamennyi kir. tanfelügyelőhöz intézett rendeletének másolatát közlöm:

„Tudomásulvétel és további megfelelő eljárás végett értesítem a kir. Tanfelügyelő urat, hogy a nemállami ren-

des tanítók államsegélyének gyorsutalványozása tárgyában 65.000—1924., 113.253—1924. és a 96.000—1928. sz. alatt kelt körrendeleteimben foglaltakat mind a nemállami segédtanítókra, mind a nemállami helyettes- és kisegítő-tanítókra kiterjesztem és kir. Tanfelügyelő úr figyelmét a hivatkozott körrendeleteimben foglaltakra újból *nyomatékosan* felhívom azzal, hogy jelen rendelkezésem az állásuktól felfüggesztett és a rendkívüli katonai szolgálatot teljesítő tanítók helyetteseire nem vonatkozik, továbbá azzal, hogy az idézett körrendeleteimben említett m. kir. pénzügyigazgatóságok helyét ebben a vonatkozásban most természetesen a m. kir. központi illetményhivatal tölti be.

Egyben értesítem a kir. Tanfelügyelő urat arról is, hogy a nemállami segédtanítói illetmények a 62.666—1938. VI. szám alatt kelt körrendeletem második bekezdésében foglaltakról eltérőleg nem attól a naptól kezdődőleg utalványoztatnak, amely napon az illető tanítók hivatali esküjüket letették, hanem — ideiglenesen — az állás elfoglalása, illetőleg a működés tényleges megkezdésének napjától, a július és augusztus hónapok figyelmenkívülhagyásával.

A tanító alkalmazását a beérkezett jelentés és iratok alapján felülbírálom. Amennyiben az alkalmazást jóváhagyom és az iratok is megfelelnek a szabályszerű követelményeknek, továbbá a tanító a hivatali fogadalmat, illetőleg esküt is letette — az államsegélyt *véglegesen* utalványozom ki.

Ha az érdekelt tanító alkalmazásához bármi okból nem állana módomban hozzájárulni, úgy ez esetben olyképpen fogok intézkedni, hogy a kir. Tanfelügyelő úr által ideiglenesen kiutalt illetmények az utolsó felvételt követő hó első napjával szüntessenek meg.

Az újonnan szervezett tanítói állásokra megválasztott vagy meghívott tanterők államsegélyének a fent-hivatkozott számú rendeleteknek megfelelő utalványozásakor a szervezési rendelet másolata a m. kir. központi illetményhivatalnak mindenkor megküldendő.

Debrecen, 1938 november 30.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5719—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a Népiskolai Szervezet és Szolgálati Pragmatika módosításáról.

Tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából közlöm a nagytiszteletű iskolaszéki elnök urakkal, hogy a magyarországi református egyház Egyetemes Konventje Budapesten, 1938. évi október hó 25-én tartott ülésében 364. szám alatt kelt határozatával az iskolaügyi bizottság előterjesztése alapján a Népiskolai Szervezet és Szolgálati Pragmatika egyes szakaszait a következőképpen módosította:

a) A 217. §-t a következő szövegben állapítja meg: „Az igazgatótanítót a törvényben megállapított időre a tanítótestület két jelöltje és az iskolaszék ajánlata alapján a férfitanítók közül a presbitérium választja.

Külön épületben, vagy elkülönített épületrészben elhelyezett leányiskoláknál igazgatótanítói tisztségre nőtanító is választható.

A választás tudomásulvétel végett az esperesnek bejelentendő.

Ahol igazgatótanító már van, megbízatásának letel-
télég hivatalában marad (XI. tc. 6. §):

b) a 272. § a) pontját a következő szövegben állapítja meg: „Nem lehet az iskolaszék tagja: akinek felesége, egyenes ágú, vagy oldalágon elsőfokú rokona azon egyházközösség iskolájában tanítóul van alkalmazva. Az iskolaszéki elnökre és a tanítóképviselőkre ez a szabály nem terjed ki, de...”

Debrecen, 1938 november 30.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5745—1938. szám.

KÖRLEVÉL

az E. T. X. és XI. törvényeikk életbeléptéről.

Az Egyetemes Konvent 353—1938. sz. határozata alapján meghirdetem, hogy a X. Egyházi Törvény 1938. évi május hó 6-án, a XI. tc. pedig 1938. évi június hó 1-én hatálybalépett.

Debrecen, 1938 november 9.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5748—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a felvidéki ifjúság részére könyvajándékozásról.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 112.009—1938. IX. sz. a. kelt leiratával megengedte, hogy a visszacsatolt terület ifjúsága számára minden iskolában a tanulók olvasmányaik, kedves könyveik közül önként felajánlhasanak szüleik engedélyével, de azoknak anyagi megterhelése nélkül annyi kötetet, amennyit nélkülözni tudnak s felkérte az egyházi főhatóságokat is, hogy a főhatóságuk alatt álló iskolákra nézve hasonló értelemben rendelkezzenek.

Az Egyetemes Konvent 7667—1938. sz. a. kelt intévényé alapján felhívom egyházkerületünk valamennyi közép- és középfokú, valamint alsófokú iskoláink igazgató-ságait fenti értelemben leendő eljárásra.

Debrecen, 1938 december 1.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5749—1938. szám.

KÖRLEVÉL

Felhívom közép-, középfokú- és elemi iskoláink tekintetes Igazgatóságainak figyelmét a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kiadásában megjelenő „Hivatalos Közlöny” folyó hó 15-én megjelent 22. számában 7170—1938. eln. szám alatt a tényleges és nyugdíjas közszolgálati alkalmazottakat megillető vasúti arcképes igazolványoknak az 1938. évre szóló érvényesítése tárgyában közzétett rendeletére és utasítom, hogy az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1938 november 30.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5758—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a közép- és középfokú iskolák tekintetes Igazgatóságaihoz.

Karácsony Sándor: Magyar nyelvtan társas-lélektani alapon és a mai magyar ifjúság lelki harca című érdemes műveit ajánlom a tanári könyvtár számára történő beszerzés céljából kebelbeli közép- és középfokú iskoláink tanári testületeinek szíves figyelmébe.

Debrecen, 1938 december 1.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5780—1938. szám.

KÖRLEVÉL

az „Észak felé“ e. film ajánlásáról.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 112.205—1938. IX. ü. o. sz. a. kelt leiratával arról értesített, hogy a m. kir. honvédelmi miniszter úr által készített „Észak felé“ e. film, amely a Felvidék visszacsatolásának és a honvédség bevonulásának történelmi mozzanatait örökíti meg, az ország összes mozgóképszínházaiában bemutatásra fog kerülni.

Utasítom valamennyi iskolánk igazgatóságát, hogy hívja fel a vezetése alatt álló iskola tanulóinak figyelmét a film megtekintésére. A film tárgya kiválóan kiaknázható a nemzeti nevelés szempontjából. Ezért a lehetőség szerint tekintse meg azt minden iskola.

Debrecen, 1938 december 3.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5812—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a felszabadult területről jelentkező tanulók felvétele tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 115.472—1938. IX. ü. o. szám alatt kelt leiratában a visszacsatolt Felvidékről származó tanulóknak a hazai iskolákba való felvételével kapcsolatban felmerült több konkrét kérdéssel kapcsolatban az alábbiakat közli:

1. A létszámfeletti felvétel bármilyen iskolánál (intézetnél) a férőhely határáig terjedhet. A visszacsatolt Felvidékre vonatkozólag közölt irányelvekből is ez az eljárás következik. Eszerint ugyanis megfelelő férőhely esetén az engedélyezett létszám túlléphető, továbbá a jelentkezők felvételét csak akkor lehet megtagadni, ha az elhelyezés férőhely hiányában semmiképpen sem biztosítható.

2. A felszabadult területről jelentkezőktől külön felvételi éspedig akár különbözeti, akár honosító képesítő stb. vizsga, *egyelőre* nem követelhető. Ennek megkívánása ugyanis, a rendkívüli helyzetre való tekintettel, nem volna összeegyeztethető az említett „irányelvek“ azon rendelkezéseivel, amely szerint a felvidéki tanulóifjúságot tanulmányainak folytatása zavartalanágában hátrány vagy károsodás nem érheti s amely szerint a folyó tanév végéig mind a tanítási nyelvben, mind az iskolafenntartó személyében, mind pedig a tantervben, a tankönyvekben, sőt a tanterők képzése tekintetében is *csak a magyar hazafias szellem* biztosítása érdekében szükséges változtatásoknak kell érvényt szerezni.

3. Kívánatos azonban annak figyelemmel kísérése, hogy a felszabadult területről a hazai iskolákban (intézetekben) elhelyezkedő növendékeknek a magyar iskola-rendszerbe való beilleszkedés során mutatkoznak-e nehézségek és hogy merülnek-e fel olyan körülmények, amelyek feltétlenül szükségessé teszik, hogy bizonyos esetekben kiegészítő tanulmányok elvégzése rendeltessék el.

Tájékoztatásul közlöm, hogy az Országos Közoktatási Tanács már dolgozik a tanítóképzés kétféle, éspedig a csehszlovákiai és a magyar tantervének összehasonlításán azért, hogy a tanító(nő)képzőintézetek V. évfolyamának anyagát összeállítsa azok részére, akik a megszállott területen csak négy évfolyamú képző IV. osztályába jártak.

Amidőn az egyházi főhatóságom alá tartozó érdekelt iskolák (intézetek) igazgatóinak figyelmét erre felhívom, egyben elrendelem, hogy idevonatkozó esetleges javaslataikat, *szerezett tapasztalataikat* hivatalomhoz — a folyó tanév befejezése előtt — terjesszék fel.

Debrecen, 1938 december 6.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

5832—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a legátust fogadó egyházak lelkipásztoraihoz.

A debreceni Kollégium ifjúsága a tavasszal megkezdett telepítési mozgalmát ismertetni óhajtja a Tiszántúl közönségével. Nyomatott felhívását már szétküldötte, s most azt szeretné, hogy legátusai révén előszóval is hirdethesse a nemzet jövőjét építő eszméit, elhatározásait. A kiküldendő karácsonyi legátusok ezért megfelelő előkészítés alapján felhatalmazást kaptak arra, hogy a telepítési mozgalmat ismertessék abban az egyházközösségben, ahova küldettek, ha erre alkalmuk lesz. Figyelmébe ajánlom a legátust tartó egyházak lelkipásztorainak a kollégiumi ifjúság kérését s a magam részéről is kérem, hogy az esetben, ha ez a helyi viszonyok szerint megvalósítható, szíveskedjenek az ünnepi követnek alkalmat adni arra, hogy lehetőleg az ünnep második napján, a lelkipásztor személyes felügyelete alatt s az ő bölcs belátása által megállapítandó helyen, időben és közönség előtt, de mindenesetre istentiszteleten kívül, elmondhassa a kollégiumi ifjúság üzenetét.

Debrecen, 1938 december 6.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

5735—1938. szám.

KÖRLEVÉL

A 2788—1938. P. M. szám alatt kiadott rendelet alapján közlöm, hogy a belbiztonsági gyakorlatra bevonult, felkészítő államszolgálatban részesülő tanszemélyzetnek igénye van mindazokra a nem terhes illetményekre, melyek őket megilletnék abban az esetben, ha tényleges polgári szolgálatot teljesítenének, függetlenül attól, hogy nősek vagy nőtlenek és függetlenül attól is, hogy polgári állásukban milyen idő óta szolgálnak.

A rendes (elsőízbeni) katonai szolgálatra bevonult alkalmazottak közül azok részére, akiknél a megállapított rendes (elsőízbeni) katonai szolgálati idő már letelt, azonban a rendkívüli körülmények folytán leszerelés nélkül további katonai szolgálatra visszatartattak, az 1938. évi november hó 1-től kezdve a polgári állásuk után ugyanazok az illetmények járnak, melyek őket megilletnék abban az esetben, ha tényleges polgári szolgálatot teljesítenének, függetlenül attól, hogy nősek vagy nőtlenek és függetlenül attól is, hogy polgári állásukban milyen idő alatt szolgálnak.

Ha a megállapított rendes (elsőízbeni) katonai szolgálat 1938 november 1. utáni időpontban telik le, az illetményeket a rendes (elsőízbeni) katonai szolgálati idő leteltét követő legközelebbi esedékességi időponttól kezdve kell számítani.

Debrecen, 1938 december hó 7.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

5781—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a gyülekezeti gyűjtőmunka egységesítése tárgyában.

Felhívom a nagytiszteletű Esperes és Lelkipásztor urak figyelmét az Egyetemes Konventnek a szeretetmunkára eszközölt helyi gyűjtések és szeretetszövetségi gyűjtések egységesítése tárgyában 351—1938. szám alatt hozott határozatára (l. 1938. évi konventi jegyzőkönyv 519. o.) és utasítom, hogy 1939 január 1-től kezdődően ezt a határozatot végrehajtani s az ebben foglaltakhoz alkalmazkodni szíveskedjenek.

Debrecen, 1938 december 9.

Dr. Révész Imre,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

5857—1938. szám.

KÖRLEVÉL

a nem állami elemi népiskoláknál előforduló személyi változások alkalmával felterjesztendő iratok és adatok tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium 84.100—1938. VI. ü. o. szám alatt valamennyi vármegye és törvényhatósági jogú város közigazgatási bizottságához, valamennyi tanker. kir. főigazgatóhoz és valamennyi kir. tanfelügyelőhöz rendeletet intézett, amelynek értelmében a főszeleves iratváltások elkerülése s általában az ügykezelés egyszerűsítése és meggyorsítása céljából a jövőben a nem állami elemi népiskoláknál előforduló, külön kibocsátott rendelettel nem érintett, összes személyi változások alkalmával a minisztériumhoz minden egyes esetben a következő iratok, illetőleg adatok lesznek felterjesztendőek:

1. Milyen okból történt a személyváltozás.
2. Az iskola tanerőinek és mindennapi tanulóinak legújabb létszámadatai (államsegélyes népiskoláknál az a körülmény is, hogy hány államsegélyt élvez az iskola).
3. A tanerő eredeti tanítói oklevele, vagy annak kir. közjegyző által hitelesített másolata.
4. A tanerő legújabbkeletű (a legutóbbi négy éven belül kiállított (magyar állampolgársági) (községi illetőségi) bizonyítványa.
5. Minden egyes esetben feltüntetendő, hogy az iskola melyik vármegye területén fekszik.
6. Végül nyomatékosan elrendelte, hogy az eddig kiadott körrendeleteinek is a legpontosabban tegyenek eleget.

Erről a nagytiszteletű Iskolaszéki Elnök urakat tudomásulvétel és alkalmazkodás céljából értesítem.

Debrecen, 1938 december 8.

Dr. Révész Imre,
püspök.

Pályázati hirdetések

A fejéresi református leányegyház pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett előkönyörgő kántortanítói állásra. Fizetés: 1. Természetbeni lakás, kerttel. 2. 19 q búza. 3. Tandíj, átlag 61 ar. kor. 60 fill. Tűzifaár 72 ar. kor. Szénaváltság 32 ar. kor. 4. Négy kat. hold föld haszonélvezete 29 ar. kor. 52 fill. Stóla 16 ar. kor. Megfelelő államsegély. Az állami és vízszabályozási adókat az egyház fizeti. Kötelesség: I—VI. oszt. vegyesiskola vezetésén kívül mindaz, ami egy előkönyörgő kántortanítói állással jár. Pályázati határidő a lap megjelenésétől számított 8 nap. Csak állásban lévő tanítók pályázhatnak, ellenkező esetben a presbiterium fenntartja magának a jogot az állásnak helyettesítéssel való betöltésére. Pályázati kérvények következő címre küldendők: Református lelkeszi hivatal, Hete. U. p. Tarpa (Bereg m.).

A hajdúszoboszlói református elemi iskolánál egy ideiglenes helyettesítési állásra államsegélyre jogosult okleveles férfitanerők január 10-ig adják be pályázatukat a református iskolaszékhez.

Az ibrányai református egyház nyugdíjazás folytán megüresedett VIII. tanítói állásra pályázatot hirdet. Kötelessége: a reábizott osztály tanítása, belmissziói munkában segédkezés. Pályázati határidő 21 nap. Állás választás után azonnal elfoglalandó. Fizetése törvény szerinti. Pályázatok válasszbélyeggel felszerelve református iskolaszéki elnök, Ibrány, küldendők.

A nyírpazonyi református egyház pályázatot hirdet III. tanítói, esetleg megfelelő pályázat híján helyettes tanítói állásra az iskolai év végéig. Javadalom törvényszerű és egyszobás lakás. Kötelessége: a III—VI. osztályok vezetése és a kántor állandó helyettesítése, ifjúsági és leventenekarok vezetése. Csak zenéileg képzett, kántori oklevéllel

bírók pályázzanak. Pályázati határidő december 22. Állás a választás után azonnal elfoglalandó.

A nyírbogáti református egyház az 1938—39. iskolai év végéig helyettes keres a IV. vegyes osztály tanítására. A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr rendelete folytán csak régebben végzetek pályázzanak. Fizetés megegyezés szerint. Pályázati határidő a lap megjelenésétől számított 8 nap. Cím: Református Lelkeszi Hivatal, Nyírbogát. Válasszbélyeg okmányok visszaküldésére csatolandó.

A nyírbogáti református egyház pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett V. számú tanítói állásra. Fizetés a kezdő tanítói fizetés (XI. fizetési osztály 3. fokozat) 10%-a. Államsegély a szolgálati idő alapján megállapított osztály és fokozat szerint. Egyháztól törvényszerű lakbér vagy természetbeni lakás. Kötelesség: A reábizott osztály vagy osztályok törvényszerű tanítása, református, vallásos és hazafias szellemben való nevelése, belmissziói munkában való részvétel. Lelkesznek, tanítótársaknak szükségyszerű helyettesítése. Férfi megválasztás esetén egyházzegyzőség és leventeoktatás teljesítése. Évközi betöltés miatt csak állásban lévő férfiak és nők pályázhatnak a Szolg. Pragm. 136. §-ban felsorolt okmányokkal. A pályázás alatti házalás kizárást von maga után. Pályázati határidő a lap megjelenésétől számított 21 nap. Kérvények visszaküldésére bélyeg csatolandó. Cím: Református Lelkeszi Hivatal, Nyírbogát, u. p. helyben.

A tépei református egyház pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett II. számú férfitanítói állásra. Javadalom: 28 értékegység, lakás, államsegély.

Kötelesség: Törvényes, szükség esetén lelkes és kántor helyettesítése, belmissziói munkában segédkezés. Tanyaépületért és belső beruházásért köteles megválasztott tanító 360 pengőt fizetni.

Amennyiben erre az állásra a mostani kántortanító nyerne áthelyezést, ugyanezen pályázati hirdetés alapján a kántortanítói állás kerül betöltésre. Ennek javadalma: 32 értékegység, lakás, államsegély, temetési stóla. Kötelesség, mint a fenti állásnál és kántorszolgálat, énekkar vezetése.

Pályázat mindkét állást illetően a hirdetés megjelenésétől számított 21 nap. Állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Pályázatok a Református Lelkeszi Hivatal, Tépe, címre küldendők. Pályázónak jeleznie kell, hogy pályázata mindkét állásra szól-e?

Tornyospálca református iskolaszéke pályázatot hirdet a harmadik számú tanítói állásra. Javadalom törvényes. Kötelessége az iskolaszék által kijelölt osztályok tanítása, ismétlőiskola tanítása, összes belmissziói munkában segítés, esetleg leventeoktatás. Az állás a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr engedélye elnyerésétől feltétlenül fog betöltetni. Pályázati határidő 21 nap. Korteskedés kizáró ok. Válasszbélyeggel ellátott kérvények iskolaszéki elnök címre küldendők.

A Református Egyetemes Konvent tankönyvi bizottsága a Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület Könyvnyomda-vállalatával kötött szerződése alapján pályázatot hirdet a következő református népiskolai tankönyvekre:

1. Bibliai történetek az elemi osztott népiskola II. osztálya számára.
2. Bibliai történetek az elemi osztott népiskola III. osztálya számára.

Az Egyetemes Konvent 1938 április hó 27—28-án tartott ülésén a református elemi népiskola vallástani tananyagát a II. és III. osztályban a következőképpen állapította meg:

II. osztály.

Anyag: Egyes történetek az Ó- és Újszövetségből. Imádságok.

1. A világ teremtése. (Isten hatalma és szeretete.)
2. Az özönvíz és Noé. (Isten igazságossága.)

3. Rúth és Naomi. (A gyermek szeretete anyja iránt és annak jutalma. V. parancsolat.)

4. Dávid és Absolon. (A gyermek szeretetlensége és annak büntetése. V. parancsolat. Az atya szeretete a rossz gyermek iránt.)

5. Dávid és Góliáth. (Istenbe vetett bizalom és hazaszeretet.)

6. Jób. (Az ember megnyugvása Isten akaratán.)

7. Jézus születéséről tanultak felújítása. Heródes. Menekülés, Egyiptomba. (Isten gondviselése.)

8. A 12 éves Jézus a templomban. (Engedelmesség a szülők iránt.)

9. Márta, Mária, Lázár. (Jézus a családban.)

10. Jézus és János apostol. (Tanító és tanítvány közötti szeretet.)

11. A Golgota. (Isten megváltó szeretete.)

12. Feltámadás és mennybemenetel. (Jézus a Király.)
Imádságok: Az első osztályban tanultak állandó gyakorlása; szülőkért, hazáért mondandó imádság.

III. osztály.

Anyag: Az Ószövetség összefüggő története. Imádságok.

1. Az Édenkert. Az első bűn és büntetése. Első kegyelmi ígért.

2. Káin és Ábel. VI. parancsolat.

3. Ábrahám elhivatása és vándorlása; az új haza.

4. Izsák feláldozása.

5. Jákob és Ézsau.

6. József gyermekkor, álmai, eladatása.

7. József a börtönben, a Fáraó álmai. József felmagasztaltatása; családja Egyiptomban.

8. Mózes születése, neveltetése és bujdosása.

9. Mózes a Hóreb-hegyén és a Fáraó előtt.

10. Mózes megszabadítja a népet a pusztában.

11. Tízparancsolat, szövetségkötés.

12. Józsué és a honfoglalás.

13. Gedeon.

14. Dávid ifjúsága.

15. Dávid a trónon. Hősiessége. Kegyessége. Zsoltárai. (Itt kell megemlíteni Absolont!)

16. Salamon királysága; Salamon templomot épít. Salamon könyvei.

17. Salamon és Roboám bűnei. Az ország kettészakadása. I. parancsolat.

18. Illés harca a bálványimádás ellen. II. parancsolat. (I. Kir. 18.)

19. A próféta.

20. Ézsaiás.

21. Jeremiás. Júda pusztulása. A fogság és szabadulás.

22. Jónás próféta.

Imádságok: Az eddig tanultakhoz betegségben és gyógyuláskor mondandó imák. Olyan verses reggeli ima, amelyet felnőtt korában is használhat a gyermek.

A kiadandó könyveket az ország összes református népiskolájában használni fogják. A pályázat nyílt, azon részt vehet minden református tankönyvíró. Pályázni lehet már nyomtatásban is megjelent művel is.

A pályaművek beadásának határideje 1939. évi március 1.

A pályadíjnyertes mű a Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület Könyvnyomda-vállalata tulajdonába megy át. A díjnyertes mű szerzője a tankönyvek után nyomtatott ívenként 54-40 pengő díjazásban részesül. A tankönyvekből egy kiadás 20,000 példány. Pályadíjnyertes szerző az első kiadásból a teljes ívenkénti összeget, a további kiadásokból, míg a mű forgalomban marad, minden kiadásnál az ívenkénti díj 50%-át kapja tiszteletdíjként. Ha a mű átdolgozását rendelné el a konventi tankönyvi bizottság, úgy az eredeti ívenkénti írói díj 76%-a illeti meg a szerzőt.

A szerzői díj egy-egy év végén december hó 31-ével az eladott példányok arányában számoltatik el.

A nyomtatott példányokról a vállalat könyvet vezet, amely a tankönyv szerzőjének betekintésre bármikor rendelkezésre áll. Egyebekben a vállalat a pályadíjnyertes mű szerzőjével a pályázati hirdetés alapján írásbeli megállapodást létesít.

A pályamunkák Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli

Református Egyházkerület Könyvnyomda-vállalatához (Debrecen, Böszörményi-út 6.) jelígis levél kíséretében küldendőek be.

Dr. Balogh Jenő,
konventi világi elnök.

Dr. Ravasz László,
konventi lelkészelnök.

A tiszántúli református egyházkerület középiskolai vallásánárképesítő bizottságától.

HIRDETÉMÉNY

a legközelebbi vallásánári vizsgára vonatkozólag.

A tiszántúli református egyházkerület Püspökének, mint a vallásánárképesítő bizottság elnökének megbízásából tudatom a vallásánári vizsgálat után érdeklődőkkel az alábbiakat:

a) A legközelebbi vallásánárképesítő vizsgálat Debrecenben, a második lelkészképesítő vizsga után 1939 február 20 és következő napjain fog tartatni.

b) A vizsgálatra vonatkozó tájékoztató iránt a vizsgálat előadójához (Dr. Csikesz Sándor egyetemi professzor, Debrecen, Kollégium) kell fordulni.

c) A vizsgálat iránti kérvény a tájékoztatóban megjelölt mellékletekkel felszerelven a Tiszántúli Református Egyházkerület Püspökéhez címezve 1939 január 10-ig küldendő be Debrecenbe.

A vizsgálatra vonatkozó részletes tájékoztató lapunk legközelebbi számában 1939 január hó 1-én fog megjelenni. Debrecen, 1938 december 13. Elnökség.

Szerkesztői üzenetek.

A „Debreceni Protestáns Lap“ olvasóinak és munkatársainak áldott karácsonyt és boldog újévet kíván a szerkesztőség és a kiadóhivatal.

Többeknek egyszerre üzenjük, hogy néhány cikk fiókunkban pihen, nem a mi hanyagságunk miatt, de mert anyagunk igen megtorlódott.

Kérjük Olvasóközönségünket, hogy a szerkesztőség címét (Révészler 2.) és a kiadóhivatal címét (Kálovintér 17. sz.) ne méltóztassanak felcserélni. Ebből cikkek vagy hirdetések elküldésük származhatik, a mi legteljesebb gondosságunk mellett is.

TARTALOM:

D. theol. Danesházy Sándor: Születés — újjászületés.
Baja Mihály: Betlehemi éjje.
Dr. Révész Imre: Miklós napjára.
Szabolcska Mihály siremlékének felavatása.
Makkai Sándor: Egyházi élet a tanyavilágban.
Dr. Nánassy Lajos: Amerikai levél.
Ferenczy Károly: Missziói feladataink.
Könyvismertetés.
U. S.: Simai D. Dr. Erdős József.
Koczóh Sándor: Népiskolai oktatásunk vallásosabbá és egyháziasabbá tétele.
Tamas Ferenc: Nyílt levél.
Irodalom.
Hírek az egyházmegyékből.
Külföldi hírek.
Különfélék.
Gyászrovat. — Hivatalos értesítés. — Pályázati hirdetmények. — Szerkesztői üzenetek. — Hirdetések.

Dr Hegyaljai Kiss Géza imakönyvei:

- DICSŐSÉG ISTENNEK!** Templomi. Ünnepi.
Ára kötve 5 pengő, füzve 4 pengő. Portó 70 fillér.
- ÁLDJÁTOK NAPRÓL-NAPRA!** Templomi.
Köznapi. Ára kötve 5 P, füzve 4 P. Portó 70 fillér.
- SZÍVEM TEMPLOMA.** Családi, mindennapra.
Ára kötve 5 pengő, vászonkötésben 5 pengő 50 fillér.
Bőrkötés, arannyal 9 pengő 50 fillér. Portó 40 fillér, bőrkötés 70 fillér.

Rendelés: **Városi nyomda** Debrecen, Böszörményi-út 6. — **Dr. Hegyaljai Kiss Géza** Debrecen, Kassa-út 12. Csekkszámla 29,351.

Református lelkészek részére palástot és süveget

legszebb kivitelben, legolcsóbban, kedvező fizetési feltételekkel készít megrendelésre (református iparos) református papi- és úriszabó **HÓDMEZŐVÁSÁRHELY.**

Szénási Sándor

100-féle cikket vásárolhat,
de csak egy helyen fizeti havi részletekben,
ha szükségletét

az „UNIO“ Központi Hiteliroda

cégei útján szerzi be.

Hitelrendszerünk kényelmes, olcsó és megbízható. — Vásárlásra jogosító igazolványa, ha még nincs, igényelje irodánkban:

Piac u. 44. Marx-féle ház, földszint.

Földek, házak, telkek eladása, vétele, bérlete

Ügyében forduljon bizalommal

Dienes József

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához

DEBRECEN, Bethlen-utca 21. szám

123 megbízható cégnél

nyújt vásárlási lehetőséget! Egy helyen jelent fizetési kötelezettséget! A havonta megújuló állandó továbbvásárolhatóság jogával!

a „Takarékosság“ Kereskedelmi R.-T.

bevásárlási rendszere, mely a mai gazdasági helyzet legmegfelelőbb beszerzési módját biztosítja a vásárlóközönség számára

A „TAKARÉKOSSÁG“ vásárlási igazolványai és utalványai a „Takarékosság“ igazgatóságánál igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János. **vasnagykereskedése**
Telefon 20-06. és 15-48. **Debrecen.**

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslr-bőrdönők, dísznőző-kések, húsvágó-gépek.

Jándi református egyházközségnek szállított 598 kilogrammos „Gróf Bethlen István-harang“

ÜGYELJÜNK A KERESZTNÉVRE!

Kellemes karácsonyi és újévi ünnepeket kíván

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS
HARANGÖNTŐ MESTERE

Szlezák László

harang- és ércön-
töde, harangfelszere-
lési és haranglábgyára

Budapest, XIII., Petneházy-u. 78.

(Frangepán-u. mellett) SAJÁT HÁZI
Telefon: 291-3-53

KITÜNTETVE: Párisi világkiállításon dísz-
oklevéllel, 8 nagy arany- és 1 ezüstéremmel,
több állami díszoklevéllel

Mielőtt harangot rendelnének, forduljanak teljes
bizalommal a régi és megbízható céghez!!!

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

Előnyös fizetési feltételek!
Költségvetés és kiszállítás díjtalan!